

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAGN OG HISTORIER FRA KØBENHAVN OG OMEGN

Udgivet af

FORENINGEN FREMTIDEN

KØBENHAVN

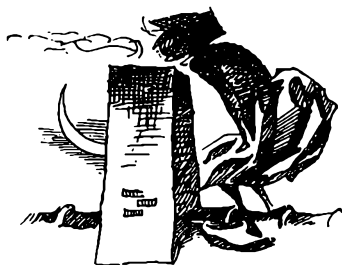
1950

SAGN OG HISTORIER
FRA KØBENHAVN
OG OMEGN

SAGN OG HISTORIER FRA KØBENHAVN OG OMEGN

Udvalgt og indledet af
HENNING HENNINGSEN

Med Tegninger af
ARNE UNGERMANN

Udgivet af
FORENINGEN FREMTIDEN
KØBENHAVN
1950

F. Hendriksens Reproduktions-Atelier
Nordlundes Bogtrykkeri København

INDLEDNING

I.

SANSEN for Folkeminder: Eventyr og Sagn, var levende i Romantikkens Tid; Brødrene Grimm var Banebryderne med Eventyrudgaven (1811) og Sagnsamlingen (1816).

Den første herhjemme, der systematisk indsamlede Sagn, var *Just Mathias Thiele* (1794-1874). Som Biblioteksmand havde han rig Lejlighed til at gennemstøve den ældre danske Litteratur, hvor han fandt en forbavsende rig Skat af Sagn. Thiele holdt sig ikke kun til Studereværelset, han tog Ransel paa Nakke og Stok i Haand og vandrede ud paa Sjælland, kom ogsaa til Møn, Fyn og Jylland; overalt, hvor han kom, besøgte han Bønderne og lokkede dem til at fortælle de stedlige Overleveringer. Han er den første Folkemindesamler, der indsaa Værdien af at gaa til Almuen og lytte til den.

Fra 1818-23 udsendte han sine »Danske Folkesagn«, fire smaa Bind i Datidens enkle Udstyr. Nu er de en stor Sjældenhed, ikke til at opdrive. 1843 kom de i en ny to-Binds Udgave, »Danmarks Folkesagn«, forøget med flere Hundrede Numre. Hvad dette Arsenal af Sagn har betydet for Datidens romantiske Sjæle, baade Poeter og Fædrelandsvenner, lader sig ikke vurdere. Vore Digtere hentede Gang paa Gang Emner fra dette Skatkammer, og mange af Sagnene er blevet klassiske, kendt gennem Læsebøger og Fortællinger.

En Del af Thieles københavnske Sagn er optaget i nærværende Samling, væsentlig efter Førsteudgaven, der gennemgaaende er friskere i Mælet end Ud-gaven fra 1843.

Thieles Værk betød desværre, at ingen andre havde Mod paa at fortsætte Arbejdet med Indsamlingen. N. F. S. Grundtvig troede, maaske forledt af Titlen »Danmarks Folkesagn«, at Thiele havde samlet *alle* danske Sagn, og det er der sikkert andre, der har ment. Man kendte paa den Tid, der dog paa sin Vis sværmede for det folkelige, saa sørgeligt lidt til de Skatte, der levede i Folkemunde; nogen virkelig Kontakt opstod der ikke mellem Almuen og de dannede Klasser. Præsten Rasks lille Underholdningsblad »Morskabslæsning for den danske Almue«, fra omkring 1840, er allerede ved den uheldige Titel – for Morskabslæsning var det saa sandelig ikke –, et godt Eksempel paa, at man overhovedet slet ikke forstod at slaa ind paa Almuens Sprog og Tankegang. Tonen blev faderlig naiv og overlegen, trods den utvivlsomt gode Vilje. Ogsaa Rask bragte en Del Sagn, og det er den bedste Del af hans Morskab.

Et nyt Initiativ kom først, da N. F. S. Grundtvigs Søn, *Svend Grundtvig* (1824–83), i Aaret 1843 som nittenaarig udsendte et Opraab til danske Mænd og Kvinder om at indsamle de Folkeviser, der endnu levede i Folket. Han havde allerede da undfanget den dristige Idé at faa udgivet Danmarks gamle Folkeviser, og det lykkedes ham som bekendt at faa det vældige Foretagende i Gang; men selv naede han ikke at se det færdigt, thi det er endnu ikke helt afsluttet.

Som Følge af Opfordringen modtog Grundtvig foruden Viser en Del Sagn og andre Folkeminder, og han indsaa snart, at en Indsamling af Viser alene var for snæver. 1854 rettede han paany en kraftig Opfordring til det danske Folk, men dennegang om at samle *alt*: Eventyr, Sagn, Tro, Rim,

Remser, Lege, Ordsprog, Gaader o. s. v. I de følgende Aar-
tier indløb fra hele Landet en anselig Post af disse gamle
Sager fra begejstrede Danskere; høje og lave, Adelsdamer,
Præster, Lærere, Bønder (især Højskolefolk), Skoleelever og
andre samlede ind til ham. Dette rige Stof danner nu den
værdifulde Grundvold i Dansk Folkemindesamling paa det
Kgl. Bibliotek. En Del udgav han selv i sine »Gamle danske
Minder fra Folkemunde« I-III (1854-61), men Størsteparten
er endnu uudgivet. En systematisk Udgave af Sagnene (ved
Arkivar Hans Ellekilde) er for Tiden ved at udkomme. – I
nærværende Bog er enkelte af Sv. Grundtvigs københavnske
Sagn optaget.

Grundtvig selv var ikke den, der som Thiele drog ud for
at udspørge Menigmand. Han sad i Hovedstaden ved sit
Skrivebord, der nu staar i Dansk Folkemindesamling, og
organiserede derfra Indsamlingen. Som Følge deraf havde
han ikke det intime Kendskab til de folkelige Traditions-
bærere og deres Psykologi, som maaske nok havde været
ønskelig, set fra vort Standpunkt, men til Gengæld hævede
det sikkert i manges Øjne den ofte foragtede Beskæftigelse
med Folkeminder, at en Søn af den gamle Grundtvig, til-
med en Kaptajn og Professor, sagde god for den.

I sit Opraab gik Grundtvig ud fra, at det var i allersidste
Øjeblik, at Indsamlingen blev foretaget. Dette gjaldt for saa
vidt ogsaa de mere komplicerede Folkeminder: Eventyrene
og Folkeviserne. De var virkelig paa retur. Allerede den-
gang begyndte Opløsningen af de gamle Livsformer, der var
en Betingelse for den folkelige Fortællekunsts og de gamle
Folkeskikkens Bevarelse. Men heldigvis saa han for sort;
Folkeminder dør ikke ud i Løbet af faa Aar. Den største
Mængde af Sagn og andre Folkeminder skulde først ind-
samles efter hans Levetid. Lige op til vore Dage har der

været begejstrede og opofrende Mænd og Kvinder, der har brugt deres Tid og Kræfter til at optegne alle Slags folkelige Overleveringer, saa Danmark nu staar som et af de førende Lande i Verden, hvad Folkemindearbejdet angaar.

Af de mange Efterfølgere er der Grund til at nævne den jyskfødte Lærer *Jens Kamp* (1845-1900), der samlede et værdifuldt Stof fra hele Landet, men som fik saa krank en Skæbne. Hans Maal var stort, men han opnaaede ikke at faa det realiseret; kun et Par Bøger fik han ud. Brudstykker af hans Materiale er reddet og opbevares nu i Folkemindesamlingen. En Del af det er i vore Dage blevet udgivet af Dr. phil. Frk. I. M. Boberg under Titelen »Dansk Folketro« (1943). – Et Par københavnske Sagn er her medtaget fra hans Hovedværk »Danske Folkeminder« (1877).

Størst af dem alle var dog *Evald Tang Kristensen* (1843-1929), den jyske Lærer, der ofrede hele sit Liv paa Indsamling og Udgivelse af Folkeminder. Paa alle Omraader af Folkeoverleveringen har han ydet det kolossale; ingen formaar helt at overskue det vældige Stof, han fik tilvejebragt. Det staar nu i flere Hundrede Kapsler i Dansk Folkemindesamling som en Materialesamling, der til alle Tider vil give Folkemindevidenskaben Stof til Arbejde, en Rigdom mange Lande med Rette kan misunde os, ikke mindst vore skandinaviske Broderlande. Selv fik han udgivet over 70 Bind, men meget er endnu utrykt. Om Omfanget af hans Sagnsamlinger alene kan man faa et Begreb, naar man hører, at de trykte Udgaver (flere Bind jyske Folkesagn, Hovedværket »Danske Sagn« I-VII (1892-1901) og »Danske Sagn Ny Række« I-VI (1928-39), samt flere andre) omfatter langt over 8000 tætrykte Sider. Herimod er Thieles 700 smaa Sider (i 1843-Udgaven) trods den fordringsfulde Titel en meget beskeden Indsats. Billigvis maa det dog indrømmes,

at Tang Kristensens Sagnrækker er Materialesamlinger med utallige Varianter, ulæselige for den læge Læser, som derimod med Udbytte kan læse Thieles fine og kultiverede Bog fra Ende til anden.

Tang Kristensens største Materiale er indsamlet fra Jylland, hvorved dansk Folkemindestof for alle Tider har faaet en ikke uvæsentlig Slagside, men en Del Ting fra Øerne og fra København er dog sluppet med. I hans Sagnsamlinger vil man finde en overvældende Mængde af Paralleller til de fleste af de Sagn, der er optaget i denne lille Samling.

Man skulde tro, at Markerne maatte være helt afgræsset efter Tang Kristensens kæmpemæssige Indsats, men det er langt fra Tilfældet. Den danske Overlevering har vist sig at være saa uendelig rig og mangfoldig trods Landets geografiske Lidenhed, at enhver, der har villet det, har haft Lejlighed til at gøre en rig Høst. Stadig er der udkommet fyldige Sagnsamlinger, ikke mindst fra Øerne, der som omtalt mangler en Del i at komme op ved Siden af Jylland, skønt de selvfølgelig ikke har været fattigere paa Overleveringer end Hovedlandet. Og Dansk Folkemindesamling, der blev grundlagt 1904, har ført de gamle Samleres Virke videre i intimt Samarbejde med vide Kredse i Folket. Det er imponerende Stofmængder, der er indsamlet i nyere Tid, og endnu køres der i Lade i et Omfang, som langt distancerer Svend Grundtvig og som vilde overraske ham, om han kunde opleve det. Hans pessimistiske Udtalelser i 1854 om alt det gamle, som snart sporløst vilde forsvinde, er glædelig nok gjort til Skamme.

Men selvfølgelig vil der komme en Tid, hvor der bliver Lavvande i Havet. Naar den nuværende ældre Generation er uddød, vil nye Slægtled, præget af Maskin- og Oplysningskulturen, rykke frem, og saa vil Indsamlingsarbejdet i

alt væsentligt være forbi, selv om visse Arter af Folkeminder nok vil leve videre, maaske i nye Former, f. Eks. stedlige Traditioner, Skæmtesagn, Børnerim og Gaader. Det er imidlertid godt, at saa stor en Mængde af det ældre Stof er reddet, som Tilfældet er.

II.

DA Svend Grundtvig i 1850erne var i Gang med sin Indsamling, var der, fortæller man, en Del kaade unge Studenter, som satte sig hen og digtede en Række Sagn fra København og sendte dem ind til ham. Maaske har de unge Mennesker blot villet drive Spas med Foretagendet, men umuligt er det ikke, at de har hørt til dem, der for Alvor mente, at man i København ikke kendte noget til ægte Folkesagn, – i den Grad var Sagn og Folketro i den almindelige Bevidsthed knyttet til Landet. Forøvrigt er Beretningen næppe sand, men snarere selv et Sagn.

I Virkeligheden er der baade i vore Provinsbyer og i Hovedstaden samlet et meget betydeligt Stof af Folkeminder, ikke alene i forrige, men ogsaa i dette Aarhundrede. Paa de følgende Blade bringes der et Udvalg af Sagn, gamle og nye, fra selve København og den nærmeste Omegn.

»Hver By har sin Heks og hvert Sogn sine Trolde« siger Drachmann med Rette, og det gælder som sagt fuldt saa vel for Landets største By som for dets mindste Landsby. Visse Sagntyper vil man naturligvis forgæves søge paa Brostenene – det gælder især Natursagnene –, men et rask Overblik over Stoffets forskellige Hovedgrupper vil vise, at den københavnske Overlevering paa ingen Maade er fattig, og at den heller ikke er væsensforskellig fra det øvrige Lands.

De *historiske Sagn* er rigt repræsenterede, som naturligt er; der fortælles om Konger og Helte og Stormænd. De kendte

Bygningsværker som Børsen, Christiansborg og Frederiksberg Slot har deres Sagn, og *Kirkerne* ligeledes. Der er pud-sige Skæmteforklaringer paa *Stednavne* som Farimagsgade og Holger Danskes Brillen. En stor Rolle spiller Beretninger om *Ugerninger* og *Ulykkestilfælde*: de slemme Munke i Klo-stret paa Jarmers Plads, Gravværer, Brudeparret, som kørte i Aaen; om *Ildebrand*: Kirkens Sangværk, der spiller, den retfærdige Mand, som redder sit Hus. Mange af de fortalte Sagn har Paralleller andetsteds, saaledes bl. a. begge de sidst-nævnte. Troen paa, at der under Bygningsværker skal be-graves et levende Menneske, for at de kan bestaa, er almen udbredt, *Spaadomme* om Byers Undergang ligeledes. Selv-følgelig fortælles der om *Hekse* og deres Gerninger, om *Trolddom* og kloge Folk, om *Præster*, som kan mane, om den hemmelighedsfulde sjette Mosebog *Cyprianus*, – ja, *Fan-den* selv optræder her som saa mange andre Steder, ovenikø-bet i et moderne Skæmteeventyr, som det om Blæsten paa Frue Plads. En Gruppe handler om Mennesker, der forvand-ler sig til *Varulve*, en anden om *synske* Folk og om *Dobbelt-gængere*. Særlig mange Sagn er der om *Spøgeri* og *Gensfærd*: der er Selvmordere, Forbrydere, Gniere, som allesammen ikke kan finde Ro i Graven; Spøgelseskareten kører sin nat-lige Tur; der er gloende Skildvagter, graa Katte og sorte Pudler; Gengangere banker paa Døren eller viser sig hævn-gerrige. Kun et Udvalg af denne Gruppe er taget med, lige-som af den anden store Afdeling: *Varsler* om Ulykke og Død. Det er, som om der stadig er Livskraft i denne sidste Gruppe; endnu træffes der Mennesker, der oplever den Slags Ting, som almindelige Dødelige ikke kender noget til. – Og saa er der Hyldemor fra Nyboder, Hyldetræts Dryade, en Hilsen fra Naturen uden for Byen; H. C. Andersen har gjort hende verdensberømt gennem sit Eventyr.

For at undgaa Ensformighed er Indholdet ikke ordnet systematisk som i de anførte Grupper, men topografisk. Først kommer Sagnene fra det gamle København mellem Kgs. Nytorv og Raadhuspladsen, derpaa fra de nyere Bydele inden for Voldene, saa fra København uden for Voldene, og til Slut fra Sognene i den nærmeste Omegn.

Sagnene fra Københavns Naboskab viser, hvor nær sammenknyttet Hovedstaden har været med Landet. Her træffes en Del Typer, som er kendt fra Byen, men ogsaa nogle, der ikke findes der. Fra Svenskekrigen er saaledes medtaget Sagnet om Karl Gustav i Utterslev og fra Englænderkrigen det om den nedgravede Skat paa Eremitagesletten. Et Par gode Kirkesagn bringes, endvidere Beretninger om Slotte og Borge, Kilder og Høje, og om Kong Valdemars vilde Jagt.

Er der end mange Sagn af ringere Værdi i den lille Samling, findes der til Gengæld enkelte, som baade i Poesi og plastisk Kraft hører til de bedste i dansk Overlevering. Taget i sin Helhed vil Samlingen være et ikke uinteressant Supplement til den foreliggende Litteratur om København. Forhaabentlig vil den være en Kilde til Glæde for enhver, der elsker vor skønne gamle Hovedstad og dens Minder.

HENNING HENNINGSEN

KØBENHAVNS UNDERGANG

KONGEN bor aldrig nogen Juleaften i København, thi der er spaaet, siger et gammelt Sagn, at Byen en Juleaften skal gaa under. Den skal forgaa ved Vand, mener man. Enten skal den synke, fordi den er bygget paa Sumpe og Morads, eller der skal efter andres Mening komme en So og vraade en Aare op, saa Vandet vælder frem og overskyller hele Byen.

JARMERS TAARN

MIDT paa Jarmers Plads ligger Ruinerne af Jarmers-taarnet, der efter Sagnet skal være sidste Rest af et Kloster med mange underjordiske Gange. Til dette Kloster skal, efter hvad Folk i gamle Dage med Gru fortalte deres Døtre, i tidligere Tid Munkene have lokket unge Piger til sig og ladet dem forsvinde, saa man aldrig erfarede noget om deres Skæbne. Man formoder, at de er blevet tilbageholdt i Klo-stret og senere begravet i de mange underjordiske Kældere og Gange.

SKILDVAGTEN VED NØRREPORT

DER var en Bastion i Volden ved Nørreport, som skal have haft den Egenskab, at ingen Skildvagt kunde staa der om Natten, uden han blev kastet ned af Volden. Derfor stod der tilsidst ingen Skildvagt der om Natten.

KØBENHAVNS VOLD

DA man engang for mange Tider siden satte Vold om København, sank den uden Ophør, og det var fast ikke gørligt at faa den til at staa fast. Da tog de et lidet, uskyldigt Pigebarn, satte hende paa en Stol ved et Bord og gav hende Legetøj og Mundgodt. Og medens hun sad der og gjorde sig tilgode, opbyggede tolv Murere en Hvælving over hende, og da den var fuldført, kastede de under Musik og klingende Spil Volden derover. Derfor skal den nu være urykkelig, fortæller gamle Folk.

En anden Form af Sagnet meddeler, at man i Volden lod indrette et Rum som et Værelse, med Stole og Borde, Fødevarer og alle Slags Legetøj. Da dette var besørget, begav nogle af Mændene sig ud i Byen, hvor de fangede en lille Dreng og Pige, som legede paa Gaden. Børnene blev ført ind i det omtalte Værelse, hvorefter Rummet blev tilmuret og dækket med Jord. De to Børn blev saa Voldenes Værne-

aander. Naar man siden saa dem lege paa Volden, betød det Fred og gode Tider for Danmark, men naar de gik Haand i Haand grædende langs Volden, betød det Krig og daarlige Tider for Landet.

SKILDVAGTEN OG KATTEN

MIN Far fortalte, at der var en Post i København, hvor der skulde staa en Skildvagt, og han saa altid en graa Kat komme forbi. Da Afløsningen engang kom, spurgte denne: »Saa du den lille graa Mys?« Den første Skildvagt svarede ja. Den anden Skildvagt sagde med en Ed: »Jeg skal nok graamysse ham!« Men om Morgenen efter laa han og var splittet ad. Siden kom der aldrig mere nogen til at staa Post der.

DØRKLOKKEN VARSLER DØD

EN gammel Sognepræst fortæller: Som Barn legede mine Søskende og jeg engang sammen med vores Pige, da mine Forældre var ude. Det var vel omkring 1860. Pludselig gik Pigen ud for at lukke op, da hun syntes, det ringede. Men der var ingen. Det samme gentog sig to Gange til, hvorfor Pigen blev ærgerlig over at være løbet ud forgæves. Til sidst slog de alle det hen i Latter. Men næste Dag fik Pigen Meddelelse om, at en Søster til hende var død omtrent paa det omtalte Tidspunkt.

SJÆLEN SOM FUGL

EN Dame i København fortalte følgende: hendes unge Plejesøn var en lovende og dygtig Ingeniør. Han fik Tilbud om at rejse til Patagonien for at stille nogle Maskiner op, men Opholdet derovre var strengt. Kort efter sin Ankomst fik han en alvorlig Blindtarmsbetændelse og døde efter nogle Ugers Forløb. Efter at Plejemoderen havde faaet Brev om, at han var bleven syg, vaagnede hun en Nat ved at høre en Fugl synge. Det var, som den var over hendes Hoved, maaske paa Taget af Huset. Det var i April Maaned. Hun havde før hørt mange Fugle synge, men ingen som denne. Det var saa vidunderligt skønt, at hun kunde kalde det himmelsk. Det

varede omtrent en Time. Saa kom en Tid efter Brevet om hans Død. Den maa være indtraadt omtrent ved den Tid, Fuglesangen lød, vistnok en Dag eller to efter. Hvad skal man dog tro om dette? spurgte Damen, tror De, det kan have været ham?

SPØGELSER SPILLER KORT

EN ung Mand fra Landet tjente i et finere Hus i København i Slutningen af forrige Aarhundrede. I dette Hus spøgede det slemt, og sent paa Aftenen lød det, som om der blev spillet Kort i et Værelse og slaet i Bordet, saa det rungede. En Aften vilde den unge Mand dog se, hvad der virkelig foregik, og gik derind, men det gjorde han aldrig mere, forsikrede han. Hvorfor han ikke vilde, kunde man dog ikke formaa ham til at sige.

DØDSVARSEL

»MIN Bedstefader var født i Ostindien«, beretter en Fortæller, »hvor hans Forældre levede til deres Død. Han var bestemt for Officersstanden og blev derfor i en Alder af otte Aar sendt til København for at modtage sin Uddannelse. Der gik nogle Aar, og alt gik vel; han fik af og til Brev fra Hjemmet. Men da traf det sig en Gang, at han i lang Tid intet Brev fik, og en Aften som han laa i sin Seng og ikke kunde

sove, da følte han tydeligt en kold Haand lægge sig paa hans Bryst. Straks for han op og tændte Lyset, men der var intet at se. Om Morgenen fortalte han det til sin Værtinde. »Pas paa«, sagde hun, »du faar snart en ond Tidende fra Hjemmet!« – Det skete ogsaa, thi nogen Tid efter fik han Brev om, at hans Mor var død netop i denne Time«.

DRENG SER GENGANGER

Hos min Onkel i København spørger det, siger en ung Dame, der er jeg bange for at sove, for der er en, der gaar igen. Der er ikke Tal paa de Gange, de har hørt ham. Han banker paa Spisestuedøren og kradser paa Væggen. Da deres Søn var en 4-5 Aar gammel, sagde han mere end en Gang til sin Mor: »Se der kommer han!« ja, flere Gange om Natten skreg han og raabte: »Mor, se nu kommer han!« Moderen kunde ikke se ham, men hun har mange Gange hørt ham banke paa Døren og kradse paa Væggen, og det er der flere, der har hørt.

DEN HVIDE DAME

UDE i Voldgraven foran Kristianshavns Vold ligger Redouten, hvor Infanteriet holder Vagt ved Krudttaarnene. Soldaterne faar paa Kasernen fortalt, at det spørger derude, og naar de om Natten gaar derude

i deres Ensomhed, hører de hver Lyd og kan af og til se den hvide Dame paa hendes natlige Vandring. Enhver Soldat der har staaet Vagt derude kender Sagnet om hende.

BANKEN PAA DØREN VED MIDNAT

EN teologisk Student var i sin Studietid i København ude for noget uhyggeligt Spøgeri. Han kom til at bo i et Værelse, hvor der hver Nat Kl. 12 lød tre Slag paa Værelsets Dør. Det lød ligesom naar en banker paa. Han rejste sig de første Nætter for at se, hvem der var ved Døren, men der var aldrig nogen at se. Han blev tilsidst saa ked deraf, at han flyttede et andet Sted hen.

DEN DØDE MODERS TRIN

EN Dame har fortalt, at hun en Dag vilde besøge sin Søster. Hun ringede paa Døren flere Gange, men ingen lukkede op, skønt hun kunde høre Trin derinde i Lejligheden. Hun gik tilsidst ned ad Trapperne, men da hun var kommet et Stykke ned, hørte hun, at Døren blev aabnet, som om der var en, der kiggede ud, og derefter lukket igen. Hun gik saa op og ringede atter paa, men ingen aabnede, skønt hun stadig hørte, at der gik nogen derinde. Hun blev noget underlig ved det og gik saa til sidst igen, men

i Gadedøren mødte hun sin Søster, der kom hjem efter at have købt ind. Hun fortalte nu, at der var nogen oppe i Lejligheden. Søsteren svarede: »Ja, det har været Mor«. Hun var død for kort Tid siden. De gik nu sammen derop, men Lejligheden var tom.

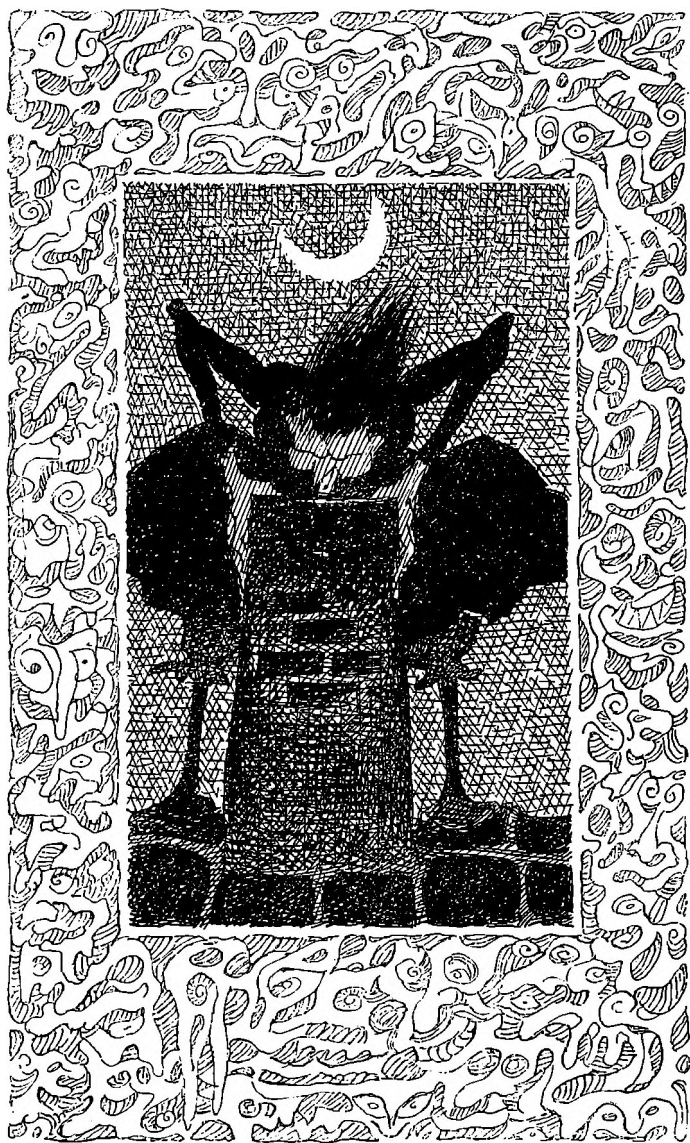
PRÆSTER MANER DEN DØDE NED

EN rig Købmand i København døde og kunde ikke faa Ro i Graven; han spøjte og gjorde en forfærdelig Hurlumhej i sin Gaard. Hans Søn bad derfor tre gamle Præster om at komme hen og prøve, om de kunde mane den døde ned. Der var en ung Kapellan, som ogsaa gerne vilde være med, men det vilde de tre ikke have, for de mente ikke, at han forstod sig paa saadan noget. Han fik dog til sidst Lov, og alle fire fulgtes ad hen til Købmandens Gaard en Nat. For at kunne vide, naar Spøgelset kom, saa de var beredt paa at tage mod det, skrev den unge Kapellan en Kreds paa Gulvet og lagde tre Pinde derind, hvorpaa han bad de andre Præster lægge Mærke til dem. Naar den første Pind vred sig omkring, gik Spøgelset af Graven, naar den anden slog om, saa var det udenfor, og naar den tredje vendte sig, kom han ind i Stuen. Det varede heller ikke længe, inden Pindene vendte sig, den ene straks efter den anden, og den døde traadte ind til dem. De tre gamle Præster ventede ham imidlertid ikke saa hastigt og blev

saa forskrækkede, at de tabte Bøgerne, og den unge Mand maatte nu til. Skønt den døde var svær at mane og slog den første Bog fra ham, saa maatte han dog derved, da Præsten tog den anden frem, og Købmanden fik nu Fred i sit Hus.

EN HEKS

FØR en Del Aar siden boede der en gammel Kone i København; hun gik altid med sort Hue paa og alle troede, hun var en Heks. Det fortælles, at hun tit jog Manden ud og bandt ham fast uden for Døren, hvor han kunde staa hele Nætter og tit kunde se noget fælt Utøj kigge ind ad Vinduet til hende. Folk lod bede tre Gange for hende i Kirken, men det hjalp ikke Spor. Hun vilde aldrig tage den sorte Hue af. Da hun laa paa sit yderste, kunde hun ikke dø; man satte da en Potte med Ild under Sengen, for at det skulde lette Heksens Dødsstund, men det hjalp ikke. Hun pustede og blæste, klagede over Hede, men dø kunde hun ikke. Da mente Manden, at det maaske kunde hjælpe, om de tog den sorte Hue af. Det gjorde de; hun vilde skriges og gøre Modstand, men det rallede i Halsen, – og hun var død. Hun havde 14 Dage før sin Død bestemt, hvilket Ligtøj hun skulde have, men da der blev købt noget andet, gik hun ved Aftenstid igen, aabnede Dragkisterne og lavede Rabalder paa Loftet. Senere

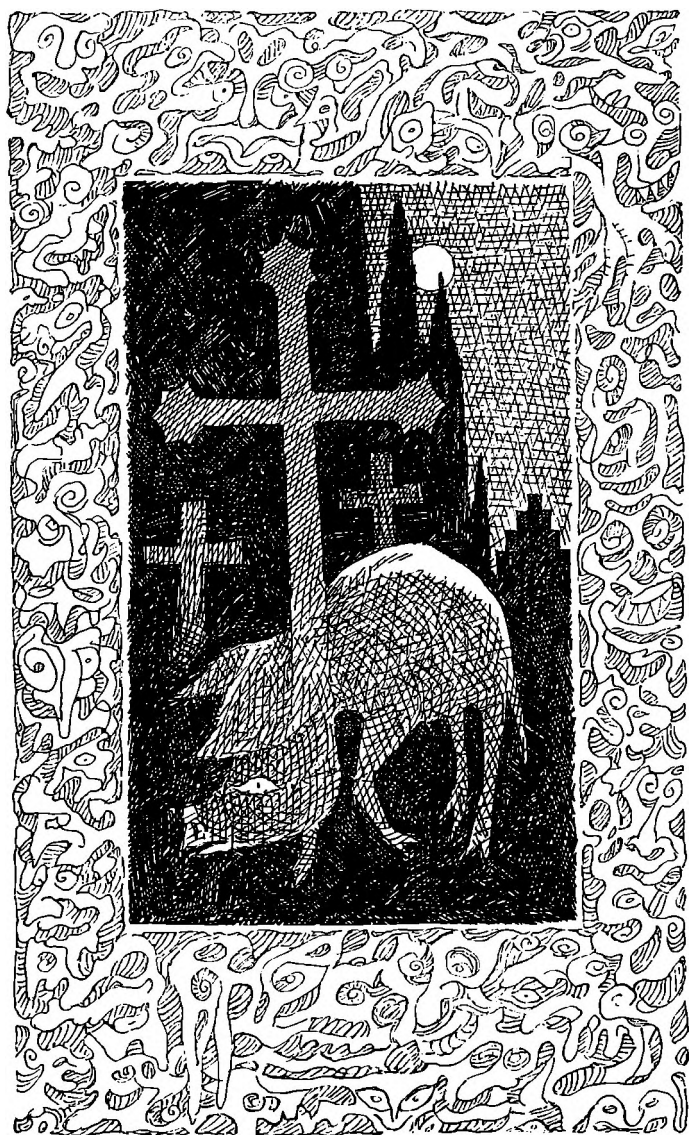
lod hun sig se som et slemt Dyr med tre Ben, og ingen kunde bo i den Lejlighed derefter. Alle var bange for den gamle Heks, der gik igen, og ovenikøbet kunde man aldrig faa Ilden til at brænde paa Skorstenen; den blev med eet blæst ud hver Gang.

DOBBELTGÆNGERE

MANGE Mennesker har den besynderlige Egenskab, at de kan være to Steder paa een Gang, og saadanne Folk kaldes Dobbeltgængere. Saaledes var der en Gang en Skibstømmermand i København, der godt kunde sidde hjemme og tale med sin Kone og sine Børn, og samtidig saa Svendene ham endda altid paa Dækket med sin Økse i Haanden gaa omkring imellem dem og føre Tilsyn med Arbejdet, ja endog selv gøre et Hug en Gang imellem. Han var altid Dobbeltgænger. Mange er det derimod blot for en Gangs Skyld, men saa er de gerne »fej«, d. v. s. de skal snart dø, selv om de er sunde nok endnu. Naar to bekendte mødes uden at kende hinanden, saa er ogsaa en af dem »fej«.

ST. CLEMENS GRAVSO

PAA mange Kirkegaarde gik der om Natten en saakaldt Gravso omkring; det mentes at være Genfærdet af et levende begravet Svin. Ogsaa i København

var der en saadan Gravso. I Præsten, Magister Hans Lauridsens Sjælebog fra 1587 nævnes St. Clemens graa So, som Folk i København taler om. St. Clemens Kirke er forlængst forsvundet; den laa, hvor nu Frederiksborggade er anlagt.

DA FRUE KIRKE IKKE FIK SIN KIRKEKLOKKE

I HØJELSE Kirke mellem Køge og Roskilde var der en stor Klokke, der klang saa kraftigt, fordi der var Sølvnagler i den, at Taarnet revnede og Troldkællingerne i Skaane ikke kunde sove Middagssøvn i Fred, men kastede en stor Kampesten efter den. Man satte saa Blynagler ind i Stedet.

Sagnet fortæller, at denne Klokke var støbt hos en Klokkestøber i Næstved, og at den var bestemt til Stormklokke ved Frue Kirke i København. Men under Transporten brast Broen over Skensved Aa ved Naurbjerg under den og den sank i; selv seks-ten Heste kunde ikke trække den op. Først da man trak den op til den Side, den var kommet fra, lykkedes det, og Klokken kom saa til Højelse Kirke, hvor den endnu hænger.

VOR FRUE TAARN I KØBENHAVN

DET hændte sig, da Frue Taarn i Aaret 1514 blev spirsat, at en Tømmersvend blev uenig med sin Mester og pralede i Vrede af at være vel saa dygtig en Tømmermand som han. Da lagde Mesteren for at gøre Striden kort en Bjælke ud fra det øverste af Taarnet, tog derpaa en Økse i Haanden, gik ud paa den tværlagte Bjælke og hug Øksen fast i Bjælkens Ende. Da han havde gjort dette og lykkelig var kommen tilbage, bød han Svenden at gaa derud og bringe sig Øksen. Svenden tøvede ikke, men da han stod paa Bjælkens yderste Ende og vilde gribe efter Øksen, syntes det ham, som om der var to, hvorfor han spurgte: »Mester! hvilken Økse skal det være?« Da vidste Mesteren det tilfulde, hvorlunde det nu havde sig med ham, og svarede: »Gud være din arme Sjæl naadig!« og i samme Stund svimlede Tømmersvenden fra Bjælken.

FANDEN OG BLÆSTEN PAA FRUE PLADS

DET var engang, at Fanden og Blæsten var gaet sammen ud at spadsere, og saa gik de ned ad Nørregade. Da de kom til Frue Plads, sagde Fanden: »Aa, vent lidt paa mig her udenfor, jeg skal blot et Ærinde her ind paa Hjørnet i Bispegaarden«. Og saa gik

Fanden ind i Bispegaarden, mens Blæsten blev udenfor. Men alt hvad Blæsten ventede, saa kom Fanden ikke ud igen. Nogle mener, at han blev i Bispegaarden, men andre, at han kanske er listet en anden Vej ud, op ad Studiestræde. Men saa meget er vist, at Blæsten venter endnu troligt paa ham, og derfor er den endnu altid at træffe paa Frue Plads.

TROLDDOM VED FRUE KIRKE

I ældre Tid mente man, at man kunde komme i Forbindelse med Fanden paa Kirkegaarden. Saaledes overraskede Vægterne 1690 to Kvindfolk, der kom gaaende rundt om Frue Kirke med en sort Kat i en Sæk. Det var deres Agt, forklarede de, at gaa tre Gange avet om Kirken med Katten i Sækken og tredje Gang at banke paa Kirkegaarden og saa skrive en Kreds om sig med et Kors i; naar Fanden saa kom derhen, vilde de sælge ham den sorte Kat i Stedet for en Hare og som Betaling faa en Vekseldaler, det vil sige en Mønt, som kunde gives ud saa tit man vilde, den kom straks tilbage til Ejermanen. Nu forpurrede Øvrigheden dette, og Kvinderne maatte staa i Gabestokken og gøre offentlig Skrifte.

Men ogsaa mod Sygdom var Kirken kraftig; en klog Kone, Maren Snedkers i Bredgade, havde givet fire Mødre, hvis Børn havde Skæver (engelsk Syge), det Raad at købe Hjertespænd-Vin og Salve

for fem Skilling at smøre Børnene med i Gud Faders, Gud Søns og Gud Helligaands Navn, hvorefter de skulde gaa avet om Kirken med Børnene i Armen, mens de gjorde Korsets Tegn ved Kirkedøren i Jesu, Marias og den hellige Kirkes Navn; de skulde gaa avet om, fordi de saa gik imod Skæverne. De blev alle fire sammen med den kloge Kone puttet i Slutteriet.

GULDKUGLERNE

PAA KØBENHAVNS SPIR

EN lang Række af Københavns smukke Spir hviler paa gyldne Kugler. Det fortælles blandt Folk, at der engang vil komme saa vældig en Blæst, at Spirene vil begynde at rulle paa Kuglerne og styrte ned.

NIKOLAJ KIRKE

EN gammel Kone, der var forfaren i alskens Trolddom, lod sig i Aaret 1567 vie til den syvende Mand. Alt Folket strømmede samme Dag til Nikolaj Kirke for at se denne mærkelige Vielse, og det er rimeligt nok, at nogle har gjort sig lystige over hendes Alderdom. Men som Konen mærkede sligt, sagde hun, saa at hver Mand kunde høre det: »Jeg skal lave det saa, at I om otte Dage skal have andet at tænke paa!« Da lagde vel saare faa Mærke til hendes

Tale, men næste Søndag kom det over dem tilhobe. Thi som det var midt under Højmesse, blev det pludselig mørkt i Kirken, og der opkom da en saadan Forvirring, at alle styrtede over hinanden ud af Kirken, uden at nogen kunde sige, hvorfor han tog saa ilde afsted. Nu kan man vel vide, at Konens Tale ej heller blev forglemt. Man lagde Sag an imod hende, hvilken endtes saa, at hun som en Heks blev brændt uden for København.

NIKOLAJ KIRKESPIR

UNDER et voldsomt Stormvejr i Januar Maaned 1627 blæste Nikolaj Kirkes Spir ned; det faldt paa langs ad Kirken og sønderslog Hvælvingerne, saa Kirken ikke kunde bruges, men Gudstjenesterne maatte holdes under aaben Himmel.

Først 1666 blev Taarnet forsynet med det høje Spir, og tre Aar senere fik det sin Fløjstang sat op. Ved den Lejlighed skal en Trompeter, der var dømt til livsvarigt Fængsel, have frelst sig, idet han frivilligt tilbød sig at gaa op med Fløjen. Da han var kommet helt op, blæste han et Stykke paa sin Trompet og drak derpaa et Par Glas Vin paa Kongens Sundhed; da han bagefter smed Glassene ned, gik de ikke i Stykker. Dette betragtedes som et Tegn fra Himlen, og Trompeteren fik sin Frihed.

SANGVÆRKET I NIKOLAJ KIRKETAARN

DENGANG København var i stor Nød formedelst en Ildebrand og Nikolaj Kirke var bespændt af Luerne, stod Taarnet længe vaklende fra den ene Side til den anden Side. Og det er sagt af Folk, som selv har hørt det, at Sangklokkerne spillede af sig selv den Salme: »Gud ved hvor nær mig er min Ende!«

CYPRIANUS-BOGEN PAA RUNDETAARN

I gammel Tid, da Biblioteket var paa »Rundekirken«, Trinitatis Kirkes Loft, gemtes Trolddomsbogen Cyprianus ogsaa her, men der var engang en, der læste i den og kom galt afsted. Bogen blev derfor lænket til en stor Sten og nedstyrtet til Bunden af den hule Kærne i Rundetaarn, og der ligger den endnu, hvis den ikke er helt smuldret hen.

PETER DEN STORE I RUNDETAARN

DA Zar Peter den Store 1716 opholdt sig i København, kørte han i en Vogn med fire Heste for op ad Sneglegangen i Rundetaarn. Frederik IV var med. Da de var kommet op paa Taarnet, vilde Zaren give den danske Konge et tydeligt Bevis paa, hvor stor

Lydighed hans Folk udviste imod ham. »Dersom Eders Majestæt behager, da skal en af mine Folk paa mit Ord øjeblikkelig styrte sig ud over Rækværket.« Men Kongen svarede hertil: »Jeg kan helt alene rejse igennem mine Lande og trygt lægge mig til Hvile i hver en Hytte«. Zaren maatte tilstaa, at han i det Stykke gerne vilde bytte med Kongen.

PIGEN DER LÆRTE TROLDDOM

I Frue Fattigskole i København var der en lille Pige, som en Dag havde sagt til de andre Børn, at om de havde Lyst at se det, saa skulde alle Rokkehjulene paa een Gang gaa af sig selv. Det vilde Børnene gerne se, og saa lod hun da alle Hjulene snurre, og lidt efter sagde hun blot: »Nu skal de staa!« og saa stod de. Og det havde hun lært af sin Moster. Samme lille Pige var i Huset hos en fattig Kone i København, hos hvem der logerede en Snedkersvend. Men baade Konen og Svenden var slemme ved Pigen. Saa en Dag bad hun for at hævne sig alt Snedkerens Værktøj og alle Konens Gryder og Potter danse rundt paa Gulvet, og det gjorde de ogsaa til Konens store Forfærdelse. Da Pigen nu havde faaet sin Lyst styret, saa vilde hun standse dem igen, men alt hvad hun sagde eller gjorde hjalp lige meget; hendes Moster havde kun lært hende at standse Rokkehjul, men ikke andre Ting. Det blev

da altsammen ved med at danse, ned ad Trapperne og ud paa Gaden, saa alle Folk stimlede sammen for at se det. Og saa kom Politiet og arresterede Pigen, som tilstod, at hun havde lært Kunsten af sin Moster. Pigen slap da med nogle Ris, men Mosteren, som boede i Vartov, kom i Spindehuset.

DEN DØDE SLAAR DEN LEVENDE IHJÆL

I Universitetets anatomiske Laboratorium kogte man før i Tiden de døde Mennesker. En Nat skulde en ny Karl, de havde faaet, passe disse Gryder, der netop var saa store, at et Menneske kunde ligge i dem. Det var ham forbudt at tage Laaget af, han skulde blot passe Ilden, saa de bestandig kogte.

Naar de er kogte nok, svinder de ind, men før dette udvider de sig, hvis der blot kommer Luft til. Karlen var nysgerrig efter at se, hvad der var i Gryderne; han tog til sidst Laaget af en af dem og saa, hvad han maaske slet ikke anede, et Menneske. Laaget faldt fra ham i Skrækken, og med et sprang Legemet op. Om Morgenen, da Doktorerne kom og det hele skulde være færdigt, laa det døde Legeme fra Gryden oven paa Karlen, der ligeledes var død. Saaledes slog den døde den levende ihjæl.

TORDENSKJOLDS GRAV

I Holmens Kirkemur, paa det Sted hvor den vender mod Vandet, skal der nærved Tordenskjolds Gravsted være en Sten, som ikke vil blive siddende i Muren, men altid falder ud. »Det er Tordenskjold,« siger Almuen, »der vil komme igen for at slaa Svensken!«

FÆNGSLET AABNES FOR DEN USKYLDIGE

I Aaret 1674 blev en Mand mistænkt for Mord og fængslet i København, skønt han paastod, han var uskyldig. En Morgen fandt Slutteren ham gaaende frit omkring i Fængselsgaarden og fik følgende Forklaring herpaa: om Morgenen, da han laa i sin Celle og bad Gud aabenbare hans Uskyld, aabnede

Cellens Væg sig pludselig, og han gik ud i Fængsels-
gaarden. Her saa han, at der holdt et stort Tog med
mange Heste; midt i Toget var der en Vogn med
stor Bagage. I et Højsæde paa Vognen sad en Mand.
Paa Vognens fire Hjørner brændte der Lys i Stager.
Fangen spurgte Manden, hvad det skulde betyde.
Han svarede: »Vi fører Hallgrímur Péturssons Sjæl
derude fra Island«. Derefter forsvandt Synet. Da
Fangen vilde gaa ind i Cellen igen, var Aabningen
i Væggen forsvunden, og han maatte blive uden for.

Kongen fik at vide om denne ejendommelige Be-
givenhed og lod undersøge, om den gudfrygtige
Præst og Salmedigter Hallgrímur Pétursson, der i de
sidste Aar havde været spedalsk, levede. Først seks
Maaneder efter kom der Svar fra Island, at Hall-
grímur Pétursson var død nøjagtig den Nat, Synet
var set i København. Kongen forstod da, at Man-
den var uskyldig og løslod ham med rige Gaver.

SPØGERI PAA CHRISTIANSBORG

IMEDENS en nu afdød Kammerherres Værelser paa
Christiansborg Slot blev reparerede, maatte han
sove i et andet Værelse paa Slottet. Om Natten vaag-
nede han Klokkeren eet ved en Støj paa Trappen og
hørte flere Personer løbe ned ad den; kort efter
kørte en Vogn ud af Gaarden. Han sprang op og
løb til Vinduet for at se, hvem der rejste paa en saa

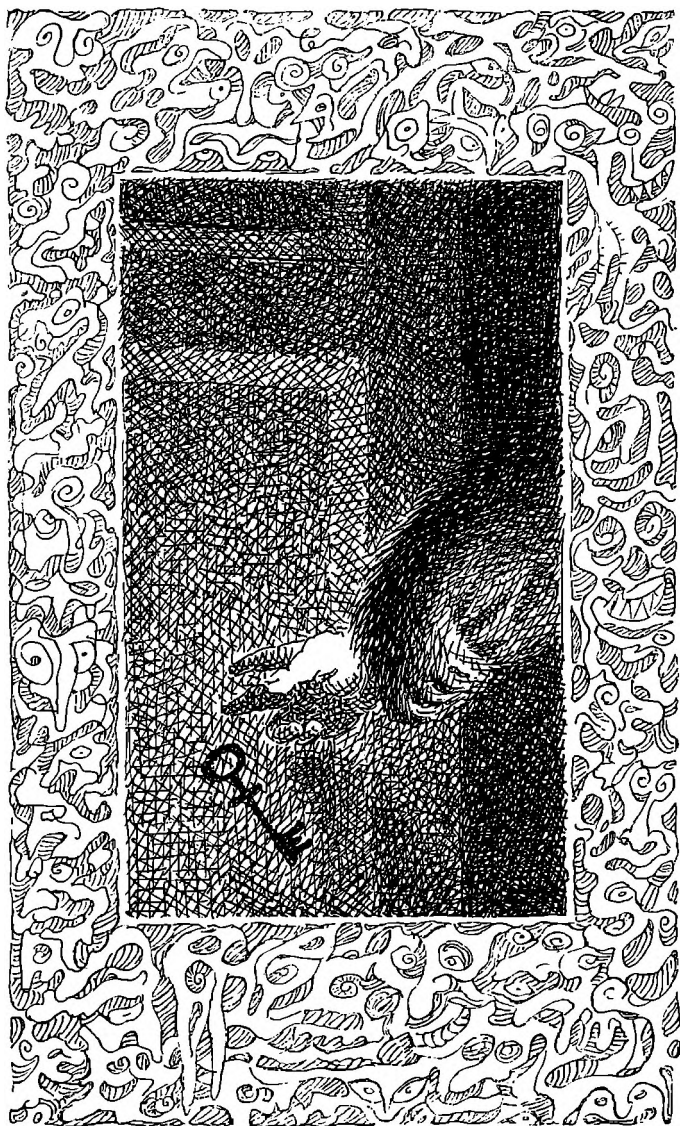
ualmindelig Tid – men der var intet at se. Da det samme skete de følgende Nætter, han laa der, blev han opmærksom derpaa og omtalte det en Dag for en anden Kammerherre. Denne sagde ham, at netop i det Værelse havde Struensee ligget den Nat, da han blev fængslet, og siden den Tid hørtes hver Nat den samme Støj.

BØRSTAARNET I KØBENHAVN

OM Børstaarnet fortæller Folk i Kristiansstad i Skaane, at Kong Christian den Fjerde har ladet det forfærdige til et Kirkespir for deres By; men i København vil man vide, at samme Konge har ladet det nedtage fra Kirken eller Raadhuset i Kalmar for dermed at pryde København.

SPØGERI I SNAREGADE

I mine unge Dage, fortæller en Skræddermester i Provinsen, boede jeg i et af de gamle Huse i Snaregade. Der var noget uhyggeligt ved Huset, jeg ved ikke hvori det laa. En Aften havde jeg været paa Besøg hos Bekendte og kom temmelig sent hjem, vel ved halv tolv Tiden. Jeg havde en mærkelig Fornemmelse, da jeg gik op ad Trappen, og da jeg tog min Nøgle frem for at lukke op, mærkede jeg, at det var ligesom noget laaddent noget tog om

min Haand og trak den væk. Jeg troede, det var en Hund og strøg en Tændstik, men der var intet at se. Saa stak jeg atter Nøglen i, men igen mærkede jeg det laadne, der trak min Haand væk. Igen tændte jeg en Tændstik, men der var stadig intet at se. Det var noget uhyggeligt, maa jeg indrømme, men jeg sagde til mig selv: Du er da ikke bange! og stak for tredje Gang Nøglen i Laasen, men da var det, som om den laadne Haand flaaede min Haand væk! Jeg maatte rædselslagen gaa baglæns ned ad Trappen, og da jeg var kommet velbeholden ned paa Gaden, løb jeg i Panik hen til min Søster, hvor jeg overnattede.

Da jeg næste Morgen kom tilbage til min Lejlighed, havde der været Tyve, som havde taget alt, undtagen min Symaskine. Intet blev nogensinde fundet, men endnu gyser jeg ved Tanken om det laadne. Var det Tyvene, der havde haft Evne til at holde mig borte? Jeg ved det ikke.

SPØGERI VED HOLMENS KANAL

DA Kancelliraad, Deputeret og Chef for det første Expeditionskontor, Peder Henningsen, som levede 1778, var død, fordrede hans rige Kone som hans Arving en Gæld af en fattig Snedker i København, skønt Henningsen havde eftergivet ham den, dog uden at levere Gældsbeviset tilbage. Rygtet siger,

at i Blacks Hus ved Kanalen imellem Christiansborg Slot og Komediehuset, hvor Henningsen havde boet, og hvor hans Kone blev boende, blev der derpaa et saadant Spøgeri overalt, hvor hun opholdt sig. Snart var det i det ene Hjørne af Værelset, snart i det andet, snart viste der sig en lang, hvid og høj Mand, snart løftede Bordet sig i Vejret, men Konen lo bare deraf.

Endelig hændte det sig, at en stor sort Hund sprang op i Sengen til Konen og forskrækkede hende og hendes Sengekammerat. Saa leverede hun den fattige Snedker hans Bevis tilbage og eftergav ham Gælden, og saa hørte Spøgeriet op.

SPØGERI I KNAPSTEDGAARD

I den gamle Gæstgivergaard, »Knapstedgaard«, er der et af Værelserne, hvor det spøger. Det er mere end een Gang hændt, at nogen er kommen ned om Natten og ikke har villet være der. Der er nok en, som engang har hængt sig der.

NATLIGT SPØGERI

EN Smed i Magstræde, som Far var hos som Dreng, vilde ikke tillade, at Værktøjet ikke var paa Plads, naar de gik fra Smedjen om Aftenen, for der skulde ingen komme og arbejde med det om Natten.

VÆGTEREN OG GENFÆRDET

VÆGTEREN i Grønnegade, som hed Vest, saa tit en død Kones Genfærd komme om Natten og gaa igennem en lukket Gadedør for at besøge sine Børn. Engang sad han just der paa Trappen, da hun kom, og han troede da ikke, det gjordes nødigt, at han skulde rejse sig op for hende; men saa gav hun ham saadan en under Øret, idet hun gik forbi ham, at han ikke kunde raabe en hel Maaned derefter.

SPØGERI

I BRÆNDEVINSBRÆNDERIET

I Brændevinsbrænder Brøndums Gaard i Springgade var det nok ikke rigtig fat. Man saa undertiden om Natten et Lys bevæge sig tværs over Gaarden, en Mandshøjde fra Jorden, indtil det blev borte inde paa Maltloftet.

Man sagde ogsaa, at da engang en Jomfru der af Huset kom ned i Mælkekælderen, saa hun der en »langvejs« Bonde (saadan kaldte Københavnerne de Bønder, der boede langt ude paa Landet og som gik gammeldags klædt). Han havde Kofte paa og langt Haar og stod henne i den anden Ende af Kælderen og grinede saa polisk. Og med eet saa sank han lige ned i Jorden. Siden den Tid turde Jomfruen aldrig komme i den Kælder.

ET HUS I KØBENHAVN

PAA Hjørnet af Gaasegaden og Farvegaden staar endnu et lille lavt og brøstfældigt Hus, som var det eneste, der blev tilbage, da Ildsluerne fortærede alle Huse i de omliggende Gader og Stræder. Dette skete, efter hvad man fortæller, ved et Jærtegn. Thi da Ilden nærmede sig, tog Ejeren, som var en saare redelig Handelsmand, sin Vægt og sin Alen og gik dermed ud paa Gaden og bad til Himlen, at Luerne maatte fortære alt hans Gods, saafremt han nogensinde havde handlet uredeligt mod sin Næste, men at da ogsaa Gud vilde skaane det, saafremt han befandtes at være en ærlig Mand. Da veg Luerne bort fra Huset, og det blev staaende uskadt.

Saa meget er vist, at dette lille gammeldags Hus er blevet frelst i tre Ildebrande, som har fortæret alt trindt omkring.

Paa Husets Forside staar endnu paa en firkantet sort Tavle følgende fromme Indskrift:

Hvo paa Gud
Troer Hand Tryge-
lig bor. Gus Villie er
Dend Bæste. Hand Hiæl-
per Dem Af Nød Og Saarig
Som Haab Paa Hannem Fæster.
Ao. 1728.

DA FANDEN VAR LØS I LAXEGADE

I Aaret 1826 opskræmtes hele Københavns Befolkning ved Rygtet om at Fanden skulde være løs i Laxegade Nr. 15. Den sammenstimlede Menneskemængde foran Huset oplevede, hvordan der ud fra Huset paa samme Tid hørtes Lyden af forskellige Stemmer, snart oppe fra Tagkamrene, snart nede i Kælderen, snart som et Rovdyrs hæse Brummen, snart som en djævelsk Latter. Eder og Skældsord som »Skurk«, »Snyder« o. lign. haglede ud over Husets Beboere, som havde forladt deres Lejligheder og taget Ophold paa Gaden. Paa een Gang begyndte et voldsomt Bombardement med Tørv og Brændestykker, Kartoffler, Køkkentøj og mindre Bohave, der paa samme Tid kastedes fra flere Steder i Ejendommen. Mange Ruder i Kælderen og i Naboejendommen knustes. Politiet stod fuldstændig magtesløs. Den hele Hurlumhej varede mere end en Time, saa hørte den op.

Politiet undersøgte Sagen. En havde set et Par lysende Punkter ligesom et Par gloende Øjne, der med Lynets Fart viste sig forskellige Steder i Huset, en anden paastod, at en gammel Kone havde været i Besiddelse af en »Cyprianus«, en Sortkunstbog, skrevet med Blod, som hun havde læst saa kraftigt i, at Fanden var blevet tilkaldt og havde regeret, saa hun ikke kunde besværge ham igen.

Ingen formaaede nogensinde at sige, om Sagen havde en naturlig Aarsag, eller om Fanden virkelig havde været løs.

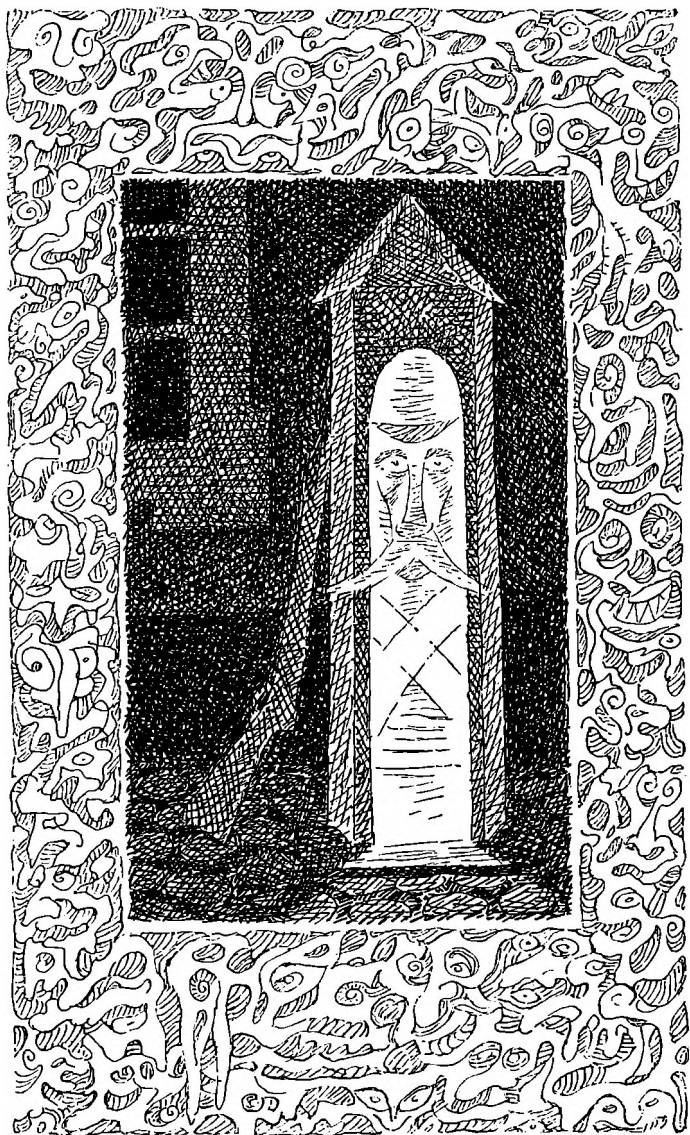
DEN GLOENDE SKILDVAGT

PAA Hjørnet af St. Annæplads og Amaliegade, udenfor den forrige Landgreves Palæ, der skal man undertiden kunne se en gloende Skildvagt.

SPØGERIET I NYHAVN

I Nyhavn 15 spøger det hver Nat. Da Huset for et Par Hundrede Aar siden blev bygget, ymtede man noget om, at Ejeren, der holdt Gæstgiveri, var en forhenværende Slavefoged. En af Gæsterne, en rig Møller, fandt en Dag sin Elskerinde derinde hos ham. De satte sig til at spille om hende og spillede tre Dage i Træk; Mølleren tabte alle sine Penge, sin Hest og Vogn og sin Mølle. Der fortælles, at Slavefogden brugte falske Terninger. Da Mølleren var klædt af til Skindet, udtalte han til den heldige Vinder, at han og hans Efterkommere skulde komme til at betale ham det mange Gange, og til Pigen, at hun skulde komme til at lystre ham hver Nat, hvorefter han forsvandt.

Næste Nat fandt Pigen ham oppe paa Loftet, hvor hun boede. Han havde hængt sig. Et Par

Nætter efter begyndte Spøgeriet deroppe. Hver Nat Klokken tolv kom han kørende med Hest og Vogn ned til Nyhavn og rumsterede paa Loftet. Kun naar Pigen var deroppe, holdt Spøgeriet op, men saasnart hun forsvandt, begyndte det igen. Værten gav hende Penge for at hun skulde sidde deroppe hver Nat. Men snart døde hun af Skræk. Stadigvæk spøger det i Huset, ofte saa kraftigt, at man kan høre Støjen langt bort.

DEN DØDE SØGER SINE PENGE

I de smaa Huse i Amaliegade, som tilhørte Fattigvæsenet, boede en ung Børstenbinder, der var gift med en gammel Kone. Da hun skulde dø, lagde man hende paa Gulvet, skønt hun stadig pegede hen mod Sengen; tale kunde hun ikke mere. Første Nat efter at hun var død, kom hun hen til Manden og rykkede i Dynerne og purrede op i Sengehalmen. Manden tømte da Sengen, men fandt intet. Anden Nat var hun der atter, og Manden saa endnu en Gang efter, men stadig uden at kunne finde noget. Tredje Nat kunde Manden slet ikke være i Sengen, der var bestandig nogen, der vilde ned paa Bunden, og Manden forstod, at det var hans Kone. Han sagde saa højt: »Ja ja Mor, nu skal jeg nok se efter, hvad der er i Vejen, gaa du kun og sov i Ro i Jesu Navn!« Straks holdt Spøgeriet op, og han ryddede Sengen

grundigt, skilte den ad og opdagede nu, at den havde dobbelt Bund. Her var gemt et gammelt, fedtet Strømpeskaft, hvori der laa hele 1480 Rdl. Manden var fattig og vilde ellers have solgt Konens Lig til Universitetets anatomiske Laboratorium, men i Stedet for brugte han nu en Del af Pengene til at give hende en anstændig Begravelse for, hvorpaa han giftede sig med en ung Kone.

SPØGERI I AMALIEGADE

I Amaliegade, hvor de smaa Fattigboder stod, skal man ofte ved at grave have fundet Menneskeskeletter. Paa dette Sted skal det have spøget; en Kone saa engang ligesom to Engle danse der, og andre har set gloende Heste og Vogne der.

SPØGELSESKARETEN I BREDGADE

MAN fortalte, at den gamle Grev Schimmelmann, som byggede Palæet i Bredgade, skal have været saadan en slem Mand, og at han derfor endnu kører om Natten fra Palæet tværs over Amaliegade og igennem Almindeligt Hospital. Han har baade Kusk og Tjener paa sin Vogn, men de er begge to gloende. Folk som har ligget paa Hospitalet, har hørt Vognen rulle og ligesom standse paa den anden Side, nede ved Stranden, og de fortæller, at en

Gangkone, som engang havde stillet sig hen for at passe paa og se Synet, naar det kom, hun faldt død om med det samme.

FORVARSEL

PAA FREDERIKS HOSPITAL

JEG husker, at min Moder i min Barndom fortalte mig om et Varsel, hun havde, da hun som ung tjente i København i Begyndelsen af 1830'erne, fortæller en Mand. Hun var blevet angreben af Tyfus og var blevet indlagt paa Frederiks Hospital, men var nu i Bedring. Saa vaagnede hun en Nat og saa da, at der stod en ung Pige foran den eneste tomme Seng, der var i Sygestuen. Hun var iført Hat og Shawl og stod og stirrede paa Sengen. Gangkonen sad og snorksov paa en Stol bag et Skærmbæt, saa det var altsaa en fremmed, der stod foran den tomme Seng. Min Mor blev bange og puttede sig ned under Dynen, men noget efter kiggede hun hen til Sengen igen, og da havde den unge Pige lagt Hat og Shawl paa Sengen og sad nu og stirrede med en sørgmodig Mine hen for sig. Igen puttede min Mor sig under Dynen, og da hun atter saa derhen, stod Pigen i samme Stilling som første Gang. Men pludselig kom der som en Sky for hende, og hun var forsvunden.

Et Par Dage efter blev der bragt en Patient ind af

samme Udseende og Paaklædning som hende, og hun blev lagt i den samme Seng. Tre Dage efter var hun død.

INDEMURET DYR

DA man gravede under Sølvgades Kaserne, fandt man Skelettet af en Okse, som tilsyneladende har været muret inde i Bygningens Grundpiller. Muligvis stammer Skelettet fra en Bygning, der blev opført her før Reformationen; for at faa Held med sig ved Bygningen har man nedgravet et levende Dyr.

HYLDEMOR

DER bor i Hylde træet et Væsen, som kaldes Hylde-mor eller Hyldekvind. Hun hævner al Overlast, der tilføjes Træet, og i Nyboder ved man at fortælle, hvorlunde en Mand, der omhuggede et Hylde træ, døde kort derefter pludselig. Sammesteds fortælles om et Hylde træ, som staar i en lille Gaard, at det ofte i Tasmørket gaar frem og tilbage i Gaarden og kigger stundom ind gennem Vinduet til Børnene, naar de er alene.

Det er ikke raadeligt at have Boskab (Møbler) af Hylde træ, thi det lider hun ikke. Da man engang havde lagt et Barn i en saadan Vugge, kom Hylde-mor og trak det i Benene og lod det ingen Ro have, før det blev taget ud af den Vugge.

HVID KAT SPØGER VED ROSENBORG

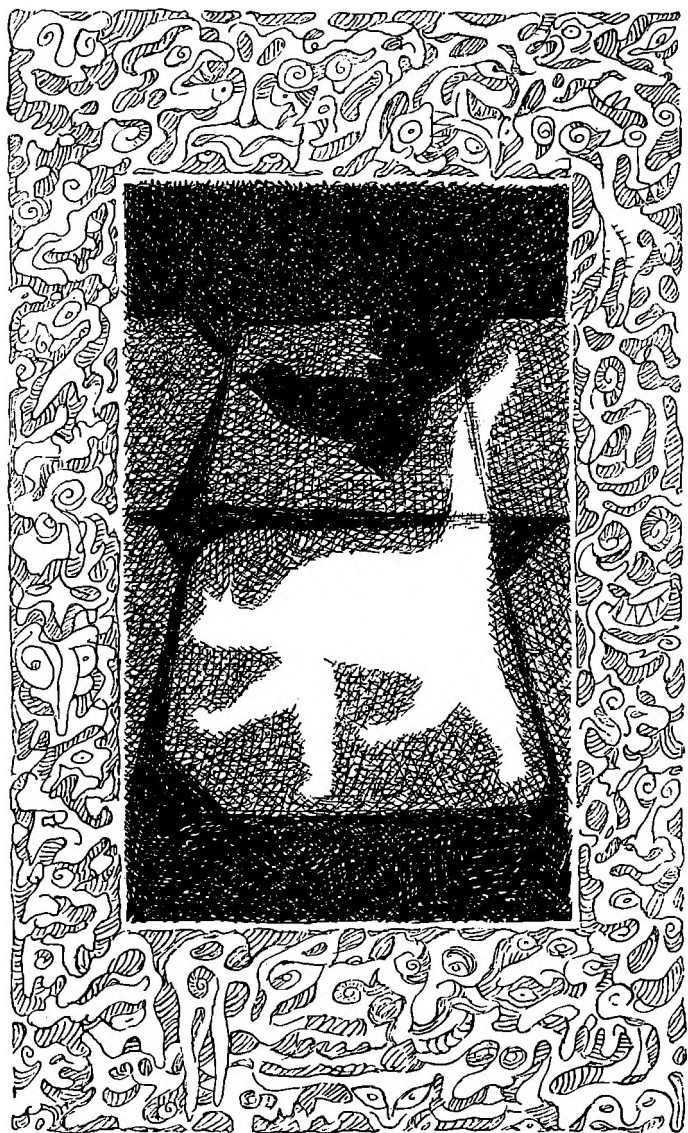
DA jeg i 1881 laa inde som Soldat, fortæller en gammel Mand fra Glumsø, og en Nat gik Vagt ved Rosenborg Slot, saa jeg mellem Kl. 12 og 1 en hvid Kat. Fra Slottets Port ned til hvor Volden har været, laa der to Rækker Fliser jævnsides; paa den ene Fliserække gik Katten, paa den anden jeg. Jeg var meget bange, jeg ved ikke, hvad Katten var.

Mærkværdigvis havde en Mand fra samme By tre-fire Aar før jeg set den samme Kat paa samme Sted og paa samme Tidspunkt, da han var Soldat.

FANDEN SOM MEDSPILLER

MANGE Steder i vort Land berettes om Fanden, der ukendt spiller Kort sammen med bandende og berusede Kortspillere, indtil hans Hestehov røber ham, hvorefter Præster tilkaldes og tvinger ham til at forsvinde gennem en Rude. Ogsaa fra Christianshavn kendes dette Sagn; i en gammel Bog, som findes i Raadstuen berettes det som en virkelig Begivenhed:

Aar 1670 udi April Maaned har Satan indstillet sig udi et ugudeligt Kro-Selskab, hvor han med dennem har spillet Kort; og at det var Satan er omsider befunden, der han hasteligen forsvandt og blev borte.

FRELSERS KIRKES SPIR

DET siges, at Frelsers Kirkes Spir skal være bygget efter en Kirke i Rom. Da Kirken skulde indvies, var Kongen tilstede og bemærkede da til Bygmesteren, at Sneglegangen jo gik avet om. Bygmesteren, der ellers var saa stolt over sit Værk, blev saa fortvivlet over Kongens Ord, at han styrtede sig ned fra Spirets øverste Top. Han havde slet ikke skænket det en Tanke, at Sneglegangen gik forkert.

FARIMAGSVEJEN

DENNE Vej, som fører fra Københavns Nørrebro til Østerbro, skal have faaet Navn af følgende Begivenhed. Engang kom Kong Christian den Fjerde kørende der paa Vejen og mødte en agende Bonde, der ikke vilde vige af Vejen for Kongen. Da befalede Kong Christian sin Køresvend at vige Bonden Pladsen, og idet denne da kørte forbi, sagde Kongen til ham: »Far i nu Mag!« og derefter blev denne Vej kaldt Farimagsvejen.

STRUENSEES HENRETTELSE

DENGANG Struensee var bleven dømt til at halsugges, saa var det endda ikke Kongens Mening, at han skulde været af med Livet, men han vilde

først benaade ham paa det allersidste, fordi han saa skammelig havde forbrudt sig. Men det vilde Enkedronningen ikke vide noget af; hun var saa forbitret paa Struensee, at hun ikke vidste alt det onde, hun vilde gøre ham. Derfor lod hun alle Københavns Klokker stille en Time fremad, den Dag da Struensee skulde henrettes, saadan at da Benaadningen kom, da var han af med Livet. For at være vis paa at Straffen blev udført, stod Enkedronningen oppe i et højt Taarn paa Slottet og saa selv, at de huggede Hovedet af ham. Kongen blev meget sølle derover, men der var jo ikke noget at gøre ved det, for nu var han død.

STENEN,

HVOR STRUENSEES HOVED FALDT

PAA Fælleden ved Østre Allé staar paa en ganske lille Forhøjning en Sten, som har Form af en Huggeblok. Paa dens Ende ser man den Dag i Dag et temmelig dybt Skaar i den, sikkert slaet med et skarpt Instrument. Sagnet siger, at her skulde Struensee have maattet lade Livet.

HOLGER DANSKES BRILLER

DET er sagt, at da Holger Danske var her i Landet, saa havde han af en Troldkvind faaet et Par Brillor, med hvilke han skulde mægte at se tvært igennem

den sorte Jord. Og han gik da for at prøve Kvindens Gave ud paa Nørrefælled ved København, lagde sig der plat ned paa Jorden næsegrus og kiggede. Men da han rejste sig, da var der i Marken Spor deraf, og Stedet ses endnu, hvor han trykkede med sine Brilller.

GRAVRØVERI OG MORD

I Slutningen af det attende Aarhundrede blev der paa Assistens Kirkegaard begravet en ung nitten-aarig Enke. Hendes Mand var død kort Tid forinden, og hun tæredes hen af Sorg derover. Hendes nærmeste paarørende vilde opmuntre hende og fik hende til at indbyde til en Fest paa sit Landsted uden for København. Hun lod sig overtale til at danse med sin Broder paa Ballet, men næppe var hun danset et Par Omgange, før hun greb sig til Hjertet, udstødte et Skrig og faldt om. En Læge erklærede, at hun var død, og den unge Kvinde blev lagt i Kisten i al sin Balstads med Smykker og Juveler, ganske som hun havde set ud, da Døden standsede hendes Hjerte. Det halve København fulgte hende til Graven.

Da Graverkarlene bagefter skulde kaste Graven til, var Fristelsen dem for stor. De havde hørt om de store Rigdomme i Smykker og Guld hun bar, og de enedes om at stige ned i Graven, brække Laaget op og tage Smykkerne. Imidlertid kneb det

med at fjerne en Ring fra en af Fingrene, og den ene af dem tog derfor sin Kniv og skar Fingeren af – men til deres Skræk rejste Kvinden sig op i Kisten og saa med Forfærdelse omkring sig. Hun havde kun været skindød. Hun bad dem om de vilde skaane hende, men af Frygt for at de skulde blive straffet, tog den ene af dem sin Spade og rettede et saa voldsomt Slag mod hendes Hoved, at hun uden en Lyd sank død om i Kisten. Graverkarlene kastede hurtigt Graven til, og ingen anede noget om Forbrydelsen, før den ene af dem mange Aar efter bekendte sin Ugerning for en Præst paa Dødslejet paa Frederiks Hospital. Smykkerne havde ikke bragt nogen Lykke, han endte som et fordrukkent Vrag.

Man lod undersøge Graven, og det viste sig, at hans Forklaring passede. Men da var Forbryderen allerede død. –

Efter andres Udsagn skal det have været en ganske ung lille Pige, der var begravet med sin kostbare Dukke. Efter Forbrydelsen var sket, gav en af Graverne sine Børn Dukken at lege med, og derved fik man baade Gravrøveriet og Mordet opklaret.

GARVERKARL SOM VARULV

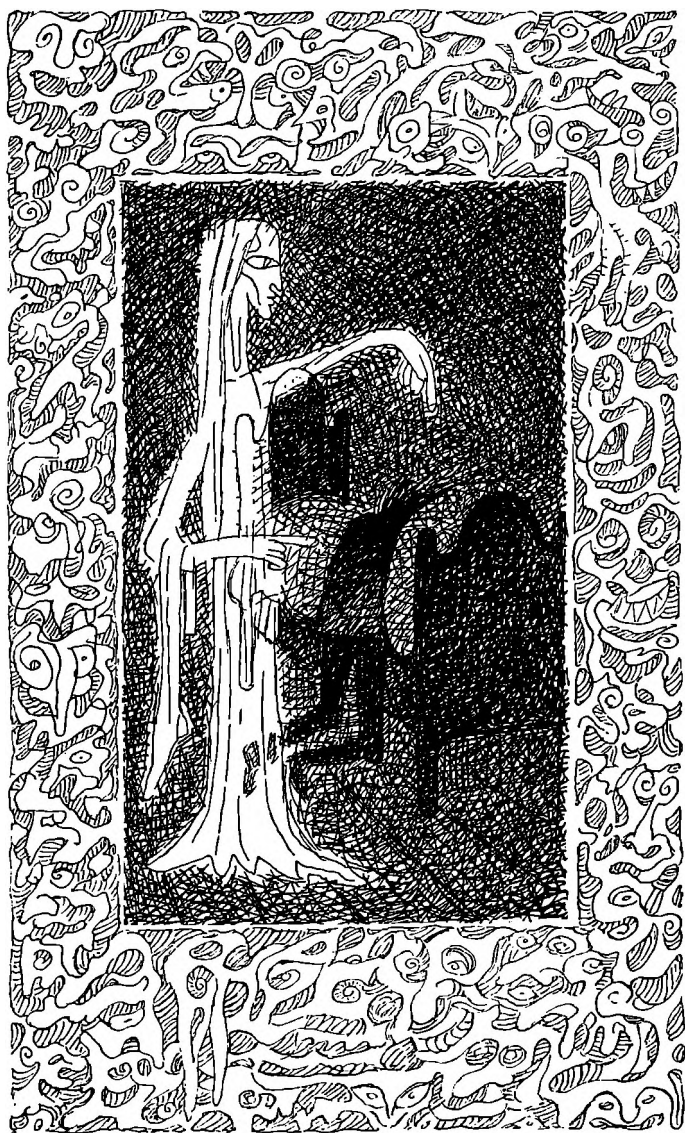
EN Bagermester i København fortalte, at da han omkring 1830 var i Bagerlære paa Nørrebro, var der i en tilstødende Gaard et Garveri, og der tjente

en Garverkarl, som almindelig antoges for at være en Varulv. En Nat kom Bagerlærlingen med en Favnsfuld Brænde, som skulde bruges til at klare Ovnene med. Idet han kom fra Brændeskuret med Brændet, kom en stor Hund imod ham. Han tog da en Knippel og slog med den efter Hunden, som han ramte i Hovedet. Dagen derefter gik Garversvenden med indbundet Hoved.

Bageren fortalte, at det var Mødrenes Skyld, om deres Børn blev til Varulve. For dersom en frugtsommelig Kvinde krøb igennem en Hesteham for derved at blive fri for Fødselssmerter, blev det Barn, hun fødte, til et stakkels Dyr; var det en Dreng, blev han til en Varulv, var det en Pige til en Mare.

GENGANGERENS HÆVN

VED Midten af forrige Aarhundrede boede en norsk Student i København uden for Byen ved Assistens Kirkegaard. En Høstaften havde han Besøg af en dansk Kammerat; der blev røget meget, og hen paa Aftenen aabnede de to et Vindue for at Røgen kunde trække ud. Bedst som de stod og saa ud over Kirkegaarden, trak den ene den anden i Ærmet og hviskede: »Se der!« I Maaneskinnet saa de en hvidklædt Skikkelse rejse sig fra en Grav, hvorpaa den afførte sig sine Klæder Stykke for Stykke og vandrede bort fra Kirkegaarden i Retning af Byen.

Danskeren sagde med en munter Latter: »Dette skal vi saamænd have lidt Grin af! Nu gaar vi ned og tager et af Klædningsstykkerne, og saa stiller vi os her og ser, hvad Fyren vil tage sig til!« Da Nordmanden ikke brød sig om denne Spøg, gik Danskeren alene ned og hen til Gravhøjen, hvor han tog et Stykke fra Tøjet, en blegrød Silkestrømpe. Han lagde den paa Bordet, og de to Venner stod nu og ventede paa at Skikkelsen skulde komme igen. Det gjorde den ogsaa, da Klokken slog tolv; den gik hen til Graven og iførte sig Tøjet igen. Men da den opdagede, at der manglede en Strømpe, vendte den sig om, standsede, og kom saa sagte, bøjet som om den fulgte et Spor, henimod Huset og gik ind ad Porten. Døren blev lydløst aabnet, og den hvidklædte traadte ind, mens den kaade Student ligbleg og fuld af Rædsel kastede sig paa Sengen. Skikkelsen skred henover Gulvet og tog Strømpen fra Bordet, vendte sig saa mod Sengen og hævede sin Haand bydende i Vejret. Med et var den forsvunden. Men Studenten laa stille paa Sengen og gjorde en Bevægelse med venstre Haand ned mod højre Side. Han var bleven lam paa højre Side og blev Krøbling hele sit Liv.

STENEN I LADEGAARDSAAEN

I Ladegaardsaaen i København stod der midt ude i Vandet en stor, spids Sten, der ragede ca. en Alen op over Vandets Overflade. Efter Sigende skulde den være anbragt der til Minde om en frygtelig Ulykke i Begyndelsen af forrige Aarhundrede, hvor en Brudekaret med et ungt Brudepar væltede ud i Aaen en mørk Nat, saa baade Brudeparret og nogle af Gæsterne omkom. Da Aaen sidst i 1890'erne blev opfyldt, tog man Stenen op og indhuggede Datoen for den tragiske Begivenhed paa den. Den staar nu paa Aaboulevarden.

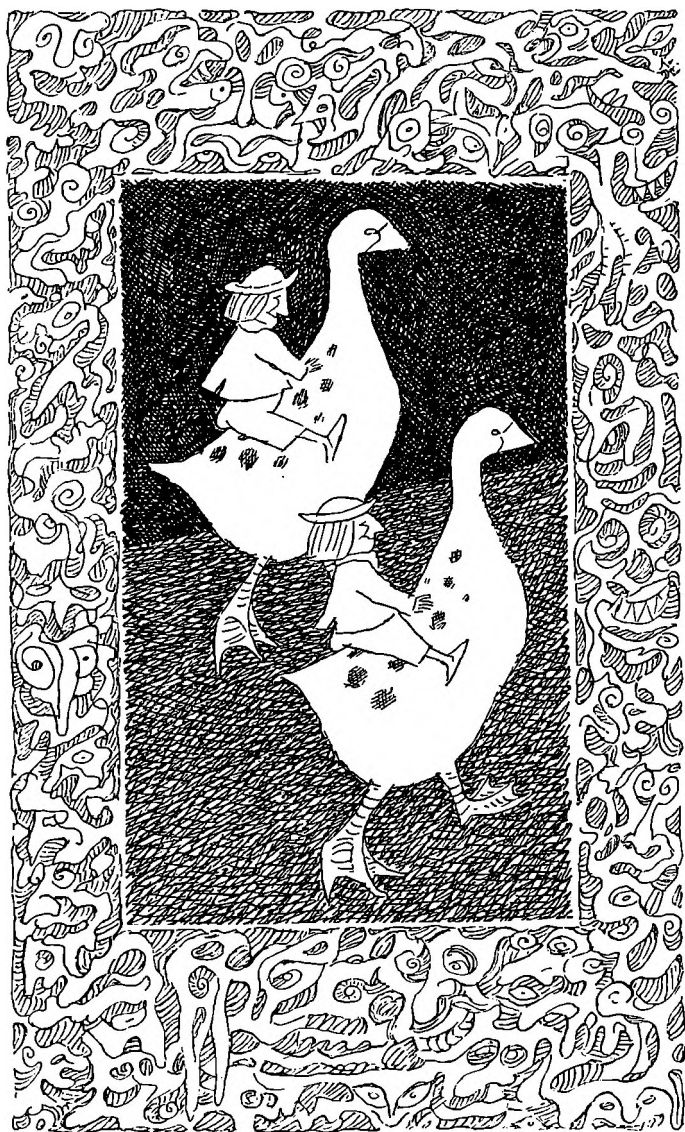
GENGANGEREN PAA LADEGAARDEN

EN Mand, der senere døde under Koleraen 1853, var i sine unge Dage blevet Fuldmægtig paa St. Hans Hospital, senere Ladegaarden. En af de første Nætter, han sov paa sit Værelse, en maaneklar Nat, vaagnede han og saa en Mandsperson sidde ved Skrivepulten med Ryggen vendt imod sig. Han rejste sig halvt op og gjorde en Bevægelse fremad for at se nøjere til, men i det samme vendte den anden Hovedet og gjorde samme Bevægelse. Forfærdet skjulte Fuldmægtigen sig i Dynerne, og næste Morgen var det hele som en Drøm for ham. Han nævnede det ikke for nogen, og næste Nat lod

han Lyset brænde, da han gik i Seng, og vilde ikke sove. Men han kunde ikke holde Øjnene aabne, og da han ved Midnat vaagnede, saa han den samme sidde der. Han rejste sig nu, fast besluttet paa at opklare Sagen, men i det samme rejste den anden sig og begyndte at lede i Pulten, hvor han tog noget og puttede i Lommen. Fuldmægtigen stak nu Benene ud af Sengen og vilde op i en Fart, men Spøgelset saa med et grueligt Blik paa ham og gik hen imod Sengen, saa Fuldmægtigen maatte i en Fart gemme sig under Dynen, hvor han svedte Angstens Sved. Næste Formiddag meldte han til Direktionen, at han ikke kunde ligge paa det Værelse længere, og han blev fritaget. Man mente, at det var en afdød Kontorist, som af og til gik igen og besøgte sin gamle Pult.

DEN SYNSKE LILLE PIGE

EN Kone i København kunde se Syner, som ingen andre saa. Saaledes sad hun som Barn en Aften udenfor det Hus, hvor hun boede, paa Blegdammen og ventede paa sin Far, der skulde komme hjem. Hun saa da ude paa Vejen to Gæs gaa og trippe, de var hvide, men havde grønne Pletter paa Ryggen; de gik ved Siden af hinanden og næbbedes hele Tiden. Og paa hver af dem sad en lille Mand med hvide Bukser, blaa Trøje og rund Hat. Hun morede

sig meget ved at betragte dem og løb over Vejen for at se dem nærmere; men da hun kom der, var der ingen at finde. Saaledes gik det flere Gange; hver Gang hun kom tilbage til sin Plads uden for Porten, saa hun dem, men naar hun gik nærmere, forsvandt de. Endelig kom Faderen, og ham vilde hun vise det, men han kunde intet se, og det kunde en af hendes Søskende, der ogsaa var der, heller ikke. Da hun kom ind og fortalte Moderen det, sagde hun, at hun ikke maatte tale derom før næste Dag. Og Dagen derefter laa hun ogsaa syg, men hun kom sig snart igen.

ØNSKEHØJEN

I FREDERIKSBERG HAVE

I Frederiksberg Have, i Nærheden af Zoologisk Have, ligger der en Høj, som man tidligere kaldte Ønskehøjen. Maaske er det en gammel Gravhøj. Nogle kaldte den Djævehøjen, og mange skævede til den uden at turde bestige den. Men man sagde, at naar man besteg den, kunde man ønske og faa sine Ønsker opfyldt. Nogle fortalte, at man skulde gaa tre Gange omkring den og saa op paa Stenen, andre sagde, at man skulde staa op paa Stenen, ønske og spytte, saa gik ens Ønsker i Opfyldelse. Holdt man en Pengepung eller en Mønt i Haanden, kunde man ønske sig Rigdom, men var man forelsket,

skulde man holde et Rav-, Sølv- eller Guldhjerte, som de unge Piger dengang brugte som Smykker, i Haanden. Atter andre paastod, at man skulde ligge paa Ryggen paa Højen med udspilede Arme og Ben og se op paa Solen saa længe til man var blændet af Lyset, og saa skulde man ønske. Men man maatte bagefter ikke nævne til nogen, hvad man havde ønsket, for saa gik det ikke i Opfyldelse.

FREDERIK DEN SJETTE GAAR IGEN

PAA Frederiksberg Slot hedder det sig, at Frederik VI gaar igen i Skikkelse af en lille hvid Hund. Herom fortæller en gammel Elev fra Hærens Elevskole paa Slottet:

Omkring 1890 var jeg en Nat mellem 12 og 4 Brandvagt paa Brandvagtsgangen i øverste Etage paa nordøstre Fløj af Slottet. Der var kun et Gasblus paa Gangen, og under det stod der en Bænk, hvor jeg sad og læste. Jeg saa da en lille hvid Hund – nærmest lig en Foxterrier – komme frem i en Bue inde fra Væggen under Bænken, svinge forbi mig til venstre og løbe hen imod Trappen, der gik ned til Slotsgaarden. Jeg blev selvfølgelig overrasket og begyndte at kalde paa Hunden; men den ænsede ikke min Kalden eller værdigede mig et Blik, – den fortsatte ganske rolig i Luntetrav sin Vej hen mod Trappen, hvor den forsvandt i Mørket.

Først bagefter faldt det mig ind, at den umuligt kunde have kommet ad naturlig Vej op i Gangen, og at der ovenikøbet kun var Adgang gennem to lukkede Branddøre derop. Jeg kendte Sagnet om Hunden, men først bagefter faldt det mig ind, at det kunde være den.

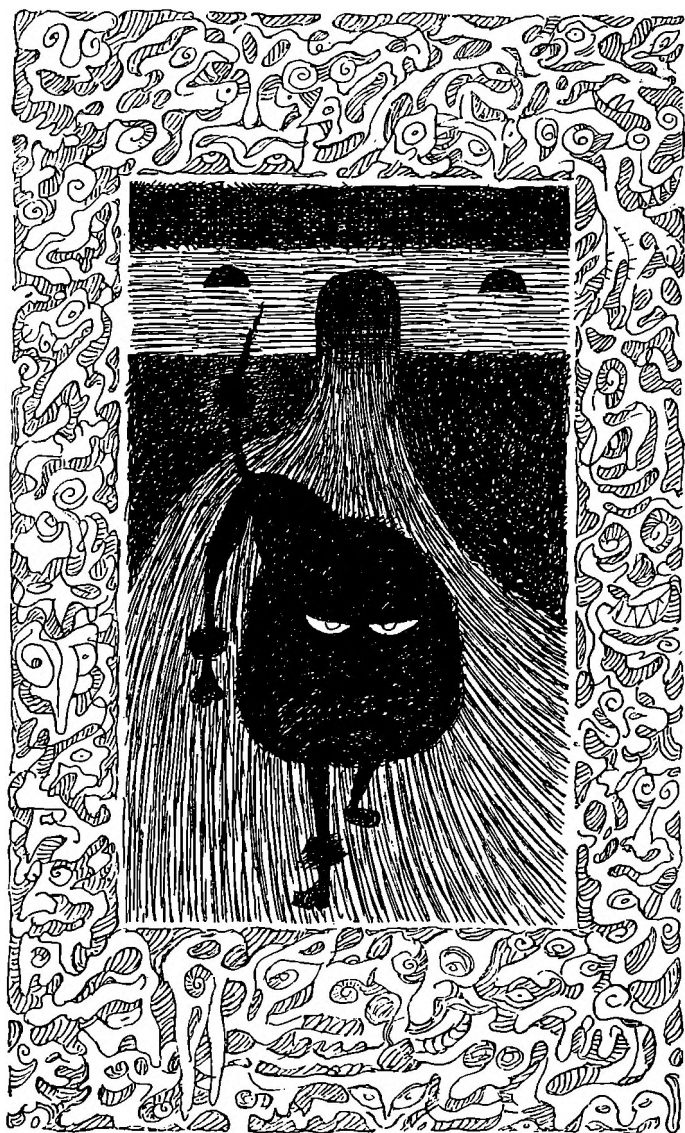
En anden af mine Kammerater havde ogsaa set Hunden til nøjagtig samme Tid og paa nøjagtig samme Maade.

DE DØDES GUDSTJENESTE I TAARNBY KIRKE

DER fortælles om en Præst i Taarnby, der engang skulde ind i sin Kirke og hente en Bog. Præsten blev staaende i Kordøren, og her faldt han i Tanker. Tankerne førte ham til ubevidst at messe Velsignelsen i den tomme Kirke, og i samme Øjeblik skete det, at han hørte en Lyd, som om hele Menigheden rejste sig op for at modtage den gamle trefoldige levitiske Velsignelse fra den gamle Pagts Dage.

DEN SORTE PUDDDEL

I en Gaard i St. Magleby paa Amager spøgede det. Hver Nat naar Klokken slog tolv, kom der en stor sort Puddelhund med glødende Øjne ud af Gaarden og gik hen ad Vejen og tilbage igen. Mødte den et

Menneske, tog den det i Benet og førte det ind i Gaarden, og ingen ved, hvor det senere blev af. Da den ene Længe engang blev nedrevet og Grunden ryddet, fandt man Rester af Menneskeskeletter, og siden har ingen mærket noget til Spøgeriet mere.

TROLDFOLKENES HØJE PAA AMAGER

VED Maglebylille er der to Høje, hvori der bor Troldfolk. Højene hæver sig hver Juleaften paa Ildstøtter, og saa kan man se Troldene danse derinde. I den ene Høj bor »Hyve-Trold«, og naar man om Natten gaar forbi den, saa bliver man »vildfarendes«. Det blev Fortællerens Fader ogsaa, da han en Nat gik der forbi, saa at han blev ved med at komme tilbage til Højen, indtil han endelig fandt hjem, da det begyndte at lysne.

MARERIDT

EN Mand i Maglebylille paa Amager blev slemt redet af Maren, og det hørte ikke op, før han lærte at vende sine Sko ved Sengen. Naar Maren havde redet ham, var hans Haar saa sammenfiltret, at det ikke kunde redes ud i et Par Uger. – Ogsaa Hestene blev redet af Maren paa en Gaard i Nabolaget, og deres Manker var ogsaa saa filtrede, at de i lang Tid ikke kunde redes ud.

SKJULTE PENGE

EN Bonde i Hollænderbyen kendte en Skomager i København og indbød ham en Dag til at komme med hjem og besøge sig. Om Natten skulde han ligge i den store Stue, hvor det spøgede, men han sagde, at han ikke var bange. Da han nu havde sovet en Tid, vaagnede han ved at Stuen var stærkt oplyst, og han saa da Bondens afdøde Forældre sidde og tælle Penge. Han laa en Tid og saa herpaa. Der blev talt store Summer, og til sidst blev Pengene strøget ned i en Pose og sat ind i Panelet, der kunde skydes fra. Derpaa forsvandt de gamle. Skomageren sov nu igen, men næste Morgen aabenbarede han for Bonden, hvad han havde set. De forsøgte nu at skubbe Panelet til Side, hvad der ogsaa lykkedes, og bag dette fandt de store Rigdomme, saa Bonden senere blev en af de rigeste Amagerbønder.

KONG CARL GUSTAV I UTTERSLEV

DA Svensken i Aaret 1658 laa for København, havde Kong Carl Gustav sit Hovedkvarter i Utterslev, en lille By, som ligger paa en Høj en halv Mils Vej uden for Staden. Medens han en Dag sad ved Bordet og holdt Maaltid i en Gaard der i Byen, kaldet Schelers Gaard, tog en af Husets Piger uformærkt et Lagen og gjorde dermed Tegn ind mod

Københavns Vold, for at det skulde vides, at den svenske Konge var der. Og da dette Tegn var set og forstaaet af dem paa Volden, kom straks efter en Kugle derinde fra og tog Maden af Bordet for Kongen.

En anden Form af Sagnet fortæller, at den unge Pige hængte Tøj til Tørring, hver Gang Danskerne kunde have Fordel af at gøre et Udfald, ligesom en ung Karl paa Gaarden sad oppe i et Træ og savede Grene af og imens signalerede han ind til Byen med sit blanke Savblad, saa Svenskekongen ikke kunde begribe, hvordan Danskerne kunde vide saa god Besked med Forholdene i den svenske Hær.

BJERGMANDENS VANTE

VED Hvidovre i Sjælland er der en stor Høj, hvori der bor en Bjærgmand, som hver Nat gaar fra Højen igennem en nærliggende Gaard ned til Aaen for at hente Vand, og man kan i Græsset tydeligt kende denne hans Fodsti. En Morgen, da Gaardmanden vilde gaa ned til sin Tørvemose, fandt han paa denne Sti en Vante, der var saa stor, at der i Tommelfingeren kunde rummes en Tønde Rug. Da han tog den ind i Stuen, morede de sig alle derover og var enige i at den maatte tilhøre Bjærgmanden. Og næste Midnat, som Manden laa og sov, blev han vækket ved en stærk Banken paa Vinduet, hvortil han hørte en Stemme udenfor, som sagde:

»Vante Ven!

Giv mig min Vante igen;
Ellers ligger to af dine Heste,
De største og de bedste,
Døde imorgen paa Mosen!«

Da tog Bonden Vanten, gik uden for Huset, hængte den paa et Bjælkehoved over Vinduet og slog Kors for Døren, da han gik ind igen. Næste Morgen var Vanten borte og Bjælkehovedet fandtes knækket lige inde ved Muren. Siden den Tid mærkede man aldrig noget til Bjærgmanden; hans Sti groede til og er ikke kendelig længer.

STRAF FOR HØJBRUD

I Gentofte boede der en rig Mand. Han havde mange Kæmpehøje paa sin Mark, men da han tog dem væk, vilde intet mere trives for ham, og senere blev han en fattig Mand.

KILDEN PAA VANGEDE MARK

VANGEDE Kilde skal være fremsprunget 1709; allerede Aaret efter blev den bekendt som undergørende Kilde, hvis Vand havde Lægekraft, idet Søren Graver ved Trinitatis Kirke St. Hans Nat tog derud og badede sine daarlige Øjne i Kilden og derved fik sit Syn igen. Senere valfartede mange til Kilden St. Hans Nat og Aftenen før vor Frue Dag (2. Juli) og overnattede ved Kilden, mens de drak af Vandet eller badede de syge Legemsdele. Det fortælles, at Hjemkørslen maatte foregaa med tildækket Ansigt for at Underets Virkning ikke skulde ophæves. Endnu for et Par Menneskealdre siden valfartedes der til Kilden.

GENFÆRD

PAA JÆGERSBORG KASERNE

I sin Tid tillagde man Rekrutskolen paa Jægersborg det meget betegnende Navn »Røde Helvede«, og der fortæltes mange Beretninger om Spøgeri der-

ude. Rekrutterne blev nemlig ofte saa haardt behandlede, at de helt tabte Lysten til at leve og tog Livet af sig selv. Deres Bødler var ligefrem stolte af hvem der havde Æren for de fleste Selvmord. Selvfølgelig troede man, at saadanne Ulykkelige maatte gaa igen og vise sig om Natten for Skildvagterne som Genfærd.

DEN SMUKKE SKOVPIGES HØJ I CHARLOTTENLUND SKOV

I Charlottenlund Skov ligger der en Høj, kaldet den smukke Skovpigens Høj. Efter Sagnet skal der i ældre Tid have ligget en rød Murstensborg paa den anselige Høj. Her skal Poul Laxmands skønne Datter have siddet fanget under streng Bevogtning, fordi hun var mistænkt for at have røbet vigtige Statssager fra Kong Hans's Hof. Munkene fra et Kloster i Nærheden skal have bragt hende Mad hver Dag. Hendes eneste Trøst var at synge og spille paa Cither; Sangen kunde om Natten høres langt ud i den maanelyse Skov.

En ung Adelsmand, som hun elskede, satte alt i Bevægelse for at bevise hendes Uskyld, og til sidst lykkedes det ham at faa hende frigivet, hvorefter de fejrede et straalende Bryllup. Borgen er for længe siden forsvundet, og intet Spor findes mere deraf paa den smukke Skovpigens Høj.

VARULVEN I SKOVSHOVED

DER tjente en Karl i Skovshoved Kro. Om Natten var han Varulv og efterstræbte de Fiskekoner, som ventede smaa. En Aften sad mange Fiskere om Bordet, da Krokaren kom ind. Da sagde en af Fiskerne til ham: »Det var dig, som plagede min Kone i Nat. Jeg kan se, at du staar med noget af hendes Forklæde imellem Tænderne. Du er en Varulv!« Karken gav et Skrig fra sig og sagde: »Kan du se det, har du løst mig.« Og han var ikke Varulv siden.

STRANDVARSLER

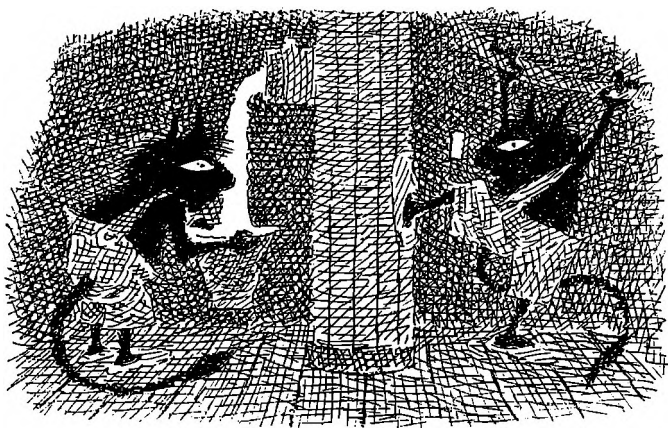
FØR den Tid da Strandene var indviede var det vanskeligt ved Nattetid at fare ad Vejene deromkring, efterdi man da som oftest mødte Strandvarsler, hvilke er Genfærd af de Lig, som driver op til Stranden og ligger der ubegravede. En Aften kom en Bonde gaaende langs med Stranden ad Taarbæk til. Da sprang pludselig et Strandvarsel ham paa Ryggen, blev hængende fast og raabte: »Bær mig til Kirken!« Saa maatte Bonden straks søge den genneste Vej til Gentoft, og som han havde naaet derhen og kom til Kirkemuren, sprang Varslet hurtigt derover. Men straks kom Kirkegrimen farende, og der begyndte mellem dem en svar Kamp. Al-
denstund de saa havde brydedes, satte de sig begge

til Hvile, og Varslet sprugte da Bonden: »Naa! stod jeg mig?» Men da Bonden svarede: »Nej!« begyndte de atter at stride; og da de igen tog Hvile, spurgte Varslet atter: »Stod jeg mig nu?» Men Bonden gav atter til Svar: »Nej!« hvorpaa de atter tog fat paa hinanden. Tredje Gang spurgte da Varslet: »Nu! stod jeg mig?» og da Bonden dertil svarede: »Ja!« sagde Varslet til ham »Vel var det, at du svarede saa, ellers havde jeg visselig knækket din Hals!«

DE UNDERJORDISKE I SKOVSHOVED

I Skelhøj i Skovshoved boede der Underjordiske, som altid stod i et godt Forhold til Fiskerbefolkningen. Ved Siden af Højen boede en Fiskerfamilje, som kaldtes Smaanielses. Konen hjalp af og til disse Bjærgfolk med deres Troldegarn; naar der blev sagt: »Nu tog Katten Flæsket!« vidste hun, at hun skulde komme ud til Højen. I et andet Hus, der laa lige ved Stranden neden for Højen, hørte man om Aftenen ofte Puslen paa Stenbroen og vidste da, at Troldtøjet fra Skelhøj hentede Vand hos dem i deres smaa Spande.

I Søbakken boede der en Bakkemand; hver Gang det var mod Storm kom han ned til nærmeste Fiskerhus, bankede paa Ruden og advarede dem: »I maa ikke drage Garn; tag Baadene op, for nu kommer Stormen«.

Da en Kone i gamle Dage kom forbi Skilte Høje paa Vejen mellem Skovshoved og Taarbæk, var der nogen inde i Højen, som raabte til hende: »Hils Katten og sig, at Mons i Højen er død!« Da hun kom til sit Bestemmelsessted, sad der en stor graa Kat og snurrede i Stuen ved Kakkellovnen. Hun fortalte til Folkene, at hun skulde hilse Katten og sige, at Mons i Højen var død. Da gav Katten et Skrig og fo'r ud af Vinduet.

SKATTEEGEN VED EREMITAGEN

NORDØST for Eremitagen staar der et stort fritstaaende Egetræ, som kaldes Skatteegen. Naar man lægger Øret til Jorden og lytter nøje efter, skal man kunne høre Pengene, der er begravet nedenunder,

klunge. Sagnet fortæller, at da den engelske Hær 1807 laa uden for København, slog et Par engelske Soldater deres Fourer ihjel og stjal hans Penge. De blev dog bange for Følgerne og gravede derfor Pengekassen ned under Egetræet. Først mange Aar efter aabenbarede den ene af Ugerningsmændene denne Udaad paa sit Dødsleje. Ingen har indtil nu formaaget at hæve Skatten.

LINDORMENE

PAA LYNGBY KIRKEGAARD

I gamle Dage havde to Lindorme bygget Rede paa Lyngby Kirkegaard. Men som det engang hændte sig, at de under Gudstjenesten geraadede i Strid med hinanden uden for den søndre Kirkedør, og derved megen Støj og Ufærd fandt Sted, saa sprang en Soldat ud af Kirken og gik med dragen Kaarde løs paa dem. Dog varede denne Strid ikkun kort, thi Lindormene besudlede ham saaledes med deres Gift, at han straks maatte omkomme. Men Folket, som var i Kirken paa samme Tid, fordristede sig ikke at gaa ud af Kirkedøren, fordi den ene Lindorm havde lagt sig derudenfor, men huggede indefra Hul paa Muren til Nord, hvor Kirkedøren nu er.

Samme Lindorm blev da liggende der paa Kirkegaarden til stor Mén for alle dem, der kom den nær, og somme fortæller endogsaa, at den engang,

da der holdtes Daab i Kirken gik ind og tog Bar-
net. Derfor opfødte man en Tyr med Mælk og
Hvedebrød, og da denne var bleven saa stor og
stærk, at den syntes at kunne binde an med Lind-
ormen, førte de den til Kirkegaarden. Her opstod
da en svar Kamp, som endte saa, at Lindormen
blev dræbt, men havde dog saaledes overstænket
Tyren med sin Gift, at den ej heller kunde leve.

Paa Lyngby Kirkegaard ses endnu en Sten, paa
hvilken er afbildet en Tyr, og det siges, at hin Tyr
ligger begravet under denne Sten. Iligemaade ses
paa selve Kirken adskillige Afbildninger, der viser
hen paa denne Tildragelse.

SPØGERI PAA ØRHOLM

EN Kone fortalte, at da hun var 19 Aar, tjente hun
paa Ørholm; hun maatte i lang Tid bestandig være
om Madamen, fordi denne var i en sindssvag Stem-
ning over et ulykkeligt Forhold mellem hende og
hendes Mand. I al den Tid var der aldrig Ro paa
en Sal oven over Stuen, hvori de opholdt sig. Flere
Gange maatte Pigen op og se, om der var nogen,
men saa blev det stille. En Gang var det rent galt,
og da Madamen jog Pigen derop, kom hun ikke
længere end paa Trappen, da der kom en stor, sort
Hund i Møde, med en hvid Perlekrans om Halsen
og nogle farlige gloende Øjne. Hun lod den gaa i

Forvejen og kaldte paa den: »Karo!« men det var ingen rigtig Hund. Hun gik da efter den ud i Køkkenet, men der var den forsvundet. Da hun nu kom ind til Madamen, spurgte hun, om der var noget, og Pigen svarede: »Nej, der var slet ingen«, saa var det, som om hele Stigen eller Trappen blev kastet hen ad Gulvet.

HOLGER DANSKE I BAGSVÆRD

HOLGER DANSKE var engang kommen til Bagsværd. Der vilde han lade sig en ny Klædning skære og lod derfor tolv Skræddere hente. Men saa stor var han, at de maatte sætte Stiger op til hans Ryg og Skuldre, da de skulde tage Maal. Nu maalte og maalte de, men som den, der stod øverst paa Stigen, vilde til at klippe et Mærke i Maalet, kom han til at kildre Holger Danske bag Øret med Saksen. Holger mente, at det var Utøj, greb sig i Hovedet og kom saaledes uforvarende til at knuse den stakels Skrædder mellem Fingrene.

SPØGELSER VISER VILD

MAN siger, at det er meget vildsomt at gaa ad den Gangsti, som gaar mellem Buddinge og Bagsværd. Her gaar noget »Skidteri«, som tit viser Folk vild om Nattetider, især naar det er mod Julen.

LUCIEHØJ

NAAR man drager igennem Frederiksdals Skov ad Kollekolle, kommer man forbi en Høj, som er tæt begroet med Træer, og hvor der skal ligge en stor Sten, som har en Fordybning ligesom et Sæde. I denne Høj høres stundom en ynkelig Graad som af et lille Barn. Thi paa den nævnte Sten sad engang en Prinsesse ved Navn Lucie, og tog Livet af sit Barn, som hun havde født i Dølgemaal. Men ved denne haarde Gerning blev Stenen, som hun sad paa, saa blød, at der blev Spor tilbage der hvor hun havde siddet, og Højen kaldtes siden den Tid Luciehøj.

HJORTHOLM SLOT

HJORTHOLM laa i Furesø, nær ved Land, og de Levninger af Mure, man ser paa Land, var kun Staldbygninger. Noget fra Land staar nogle svære Egeblokke, og dem har Borgen hvilet paa. Tæt ved ligger to Stendysser, og dem har Kanonerne hvilet paa. Hjortholm blev bygget af en rig og storagtig Herremand, som sagde, at om end Bølgerne gik aldrig saa højt, skulde Hjortholm dog ikke falde. Det skete dog imidlertid efter en Tids Forløb: Vandet skyllede hele den stolte Borg væk.

Et andet Sagn fortæller, at der var to Brødre, den ene ejede Dronningegaard, som dengang laa

paa en Ø i Furesøen, og den anden Hjortholm. Men da de en Gang blev uenige, beskød de hinandens Borge, og han paa Dronningegaard skød Hjortholm ned, men til Straf herfor sank hans eget Slot i Søen.

KONG VALDEMARS VILDE JAGT

MELLEM Søllerød og Nærum, forbi Attemosen og »Troldhøjen«, som stod paa fire gloende Støtter i de mørke Nætter, ligger der endnu Rester af en gammel brolagt Vej. Den kaldes Kong Valdemars Vej, og Sagnet fortæller, at Kong Valdemar havde anlagt den for at komme saa hurtigt som muligt fra Vordingborg til Gurre hvor hans Elskerinde Tove boede. Mange mener at have hørt og set Kongen ride ad denne Vej paa sin sorte Hest og med Hovedet under Armen, ledsaget af et Koppel sorte Jagthunde. Der stod Ild ud af Hesteskoene og Hundene halsede med røde Tunger ud af Munden. Ogsaa Folk, som i Nattens Mulm og Mørke har passeret Gelsskov, har set den vilde Jagt. Langt borte fra hørte de en underlig Lyd som en Flok Ryttere i susende Fart, og Toget kom nærmere og nærmere, fo'r over Kongevejen og forsvandt i Skoven paa den anden Side.

Iøvrigt siger Sagnet, at Kong Valdemars Elskerinde Tove boede paa Hjortholm, hvis Voldsted

stadig ses, hvor Mølleaaen løber ud af Furesøen ved Frederiksdal. Voldstedet kaldes for »Toves Høj«. Borgen er forlængst forsvundet; af dens Sten skal Virum Bondebys Gaarde efter Sigende være opbyggede.

KARETEN PAA RYGAARD

PAA Rygaard i Søllerød Sogn er der et slemt Spøgeri. Hver Aften kommer der paa en bestemt Tid en lukket Karet ind i Gaarden med fire kulsorte Heste for med Ilden ud ad Næseborene. Paa Gangen i Huset svæver der en hvid Skikkelse forbi. En fremmed Karl troede at det var en Kat og tog et Kasteskaft og slog efter Skikkelsen. Men den samme Karl blev da syg og maatte ligge længe derefter.

KARL DEN TOLVTES KILDE I ENRUM

I Enrums smukke Park i Vedbæk findes en Kilde, der kaldes Karl XII's Kilde. Da Svenskerne Aar 1700 gjorde Landgang i Vedbæk, slukkede den berømte svenske Konge daglig sin Tørst i Kildens friske og klare Vand, efter hvad Sagnet fortæller.

EFTERSKRIFT

STOFFET til nærværende Bog er taget dels fra trykte, dels fra utrykte Kilder. Jeg takker Dansk Folkemindesamling for Lejlighed til at benytte dens Stof, baade de utrykte Optegnelser og Samlingerne af Udclip og Afskrifter. Materialerne findes i Kapslerne DFS 1906/1, 1906/23, 1906/24, 1906/28 og 1930/5 (Anders Uhrskovs Samlinger), og er indordnet under de topografiske Sognumre 3 (København) og 110-124 (Sokkelunds Herred). I Folkemindesamlingen opbevares ogsaa Svend Grundtvigs Samling af Originaloptegnelser; det benyttede Materiale findes her i II 660; VII 242, 360, 411, 478 f.; IX 160, 509-524, 545; XVI 48, 327, 371. En Del heraf er trykt i *Sv. Grundtvig: Gamle danske Minder i Folkemunde I* (1854) og i *Hans Ellekildes* Udgave af Svend Grundtvigs Danske Folkesagn 1839-83 I-II (Danmarks Folkeminder 53, 1944-48). – Enkelte Optegnelser stammer fra Udgiveren og er indsamlet i den nyeste Tid.

Af trykte Kilder er brugt: *J. M. Thiele: Danske Folkesagn I-IV* (1818-23) og *Danmarks Folkesagn I-II* (1843); *Rasks Morskabslæsning* 1839; *Fr. Hammerich i Brage og Idun II* (1840); *Jens Kamp: Danske Folkeminder* (1877); *Skattegraveren I* (1884), III (1885), XI (1889); *Ev. Tang Kristensen: Danske Sagn I-VI* (1891-1901) og *Danske Sagn. Ny Række I-VI* (1928-39); *Svend Fleuron: Fører i Dyrehaven* (1919); *Evald Tang Kristensens Æresbog ved Hans Ellekilde* (Dan-

marks Folkeminder 28, 1932); *Peter Linde*: Det kuriøse København (1931); *A. Uhrskov*: Sjællandske Sagn (1932); *Aug. F. Schmidt*: Danmarks Kæmpesten (Danmarks Folkeminder 39, 1933).

Teksterne er for de ældre Optegnelser Vedkommende i Reglen givet ordret efter Originalerne, hist og her dog med enkelte sproglige Lempelser. Hvor det ikke har skadet de yngre Optegnelser, er de undertiden sammentrukket eller genfortalt med andre Ord, hvad der har været uundgaaeligt paa Grund af Stoffets ujævne Karakter. Bogens Anvendelse har betinget dette.

Dansk Folkemindesamling, Kgl. Bibliotek, København K. modtager gerne Optegnelser om Sagn og Folketro fra København og Omegn. Der kan endnu indsamles ikke saa lidt i Hovedstaden, og det er en morsom og vigtig Opgave at faa reddet saa meget som muligt af den Art, mens Tid er.

